

"En mä kyl varmaan yrittäjyyttä vaihda pois"

Sosiaalialan pienyrittäjien näkemyksiä yrittäjyyden ja sosiaalialan yhdistämisestä

Sanna Elonen

Sini Salminen

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2022

Sosionomi YAMK

TIIVISTELMÄ
Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomi YAMK

ELONEN, SANNA & SALMINEN, SINI:
"En mä kyl varmaan yrittäjyyttä vaihda pois"
Sosiaalialan pienyrittäjien näkemyksiä yrittäjyyden ja sosiaalialan yhdistämisestä

Opinnäytetyö 52 sivua, joista liitteitä 5 sivua
Joulukuu 2022

Lähtökohtana tälle opinnäytetyölle olivat omat kokemuksemme sosiaalialasta sekä kiinnostus sosiaalialan yrittäjyyttä kohtaan. Halusimme saada tietoa sosiaalialan yrittäjiksi lähteneiltä siitä, miten he ovat kokeneet yrittäjyyden ja sosiaalialan yhdistämisen. Ennakkokäsityksemme oli, että sosiaalialan ja yrittäjyyden yhdistäminen voisi tuoda mukanaan eettisiä ongelmia, koska sosiaalialaa leimaa vahvasti perinteiset käsitykset auttamistyöstä ja kutsumusammattista. Yrittäjyyteen taas yhdistyy ajatus taloudellisen tuloksen maksimoimisesta.

Halusimme kuulla yrittäjien motiiveja yrittäjyyteen ja heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan yrittäjinä. Tavoitteena oli myös saada kokemuksia arvostiriidoista, joita yrittäjänä sosiaalialalla mahdollisesti kohtaa. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin Teams-yhteyden kautta tehdyillä haastatteluilla. Tutkimukseen osallistui kuusi sosiaalialan avohuollon palveluita tuottavaa pienyrittäjää eri puolilta Suomea. Tutkimuksen aineisto on analysoitu aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Haastatteluissa nousi vastaajien aito halu toimia paremmin ja eettisemmin omassa työssään. Tutkimus osoittaa, että sosiaalialan yrittäjiksi lähtevät tavoittelevat muutosta omaan työönsä ja toisaalta heillä on myös halu vaikuttaa suoraan asiakastyöhön. Tutkittavat kokivat yrittäjyyden tuovan mukanaan myös haasteita, mutta yrittäjyys koettiin kuitenkin antoisana. Yrittäjyyden haasteet eivät tulosten mukaan nousseet kenenkään kohdalla esteiksi yrittäjyyden jatkamiselle tai tulevaisuuden suunnitelmille.

Jatkossa olisi kiinnostavaa tutkia suuremmassa mittakaavassa ja suurempien yritysten vastaavia kokemuksia. Miten sosiaalialan kentällä suuret pörssiyritykset suhtautuisivat vastaaviin kysymyksiin. Tutkimuksesta on hyötyä sosiaalialan yrittäjyyttä pohtiville henkilöille ja tutkimus antaa työnantajanäkökulmaa heille, jotka työskentelevät yksityisellä sektorilla.

Asiasanat: yrittäjyys, sosiaaliala, etiikka

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Social Services

ELONEN, SANNA & SALMINEN, SINI:

"I wouldn't give away entrepreneurship"

Perspectives of small business owners in the social sector on combining entrepreneurship and the social sector

Master's thesis 52 pages, appendices 5 pages
December 2022

The objective was to gather information about entrepreneurs who had started their own company in the social field. The social field is strongly marked by traditional notions of social work and vocations. The purpose was to collect information about the entrepreneurs' motives of becoming entrepreneurs and their thoughts on their future plans as entrepreneurs. The goal was also to gain experience of possible conflicts of values that may be encountered as an entrepreneur in the social sector.

Six small business owners in the social field participated in the study, and material was collected through interviews. The data were analyzed using qualitative content analysis. The respondents stated that entrepreneurs in the social sector seek a change in their own working conditions and, on the other hand, also a desire to directly influence customer relations.

Further research is required to study similar experiences of larger companies on a larger scale i.e., how listed companies in the field of social welfare approach similar questions. The study gives answers to people thinking about entrepreneurship in the social sector, as well as giving information from the employer's perspective to those working in small businesses or considering it.

Key words: entrepreneurship, social sector, ethics

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
	2.1 Vaivashoidosta köyhäinhoitoon	8
	2.2 Kansalaisaktiivisuuden nousu	9
	2.3 Sosiaalityön ammatillistuminen	10
	2.4 Sosiaalipalvelut 2020-luvulla	11
	2.5 Sosiaalialan arvot ja etiikka	12
	2.6 Yrittäjyys	13
	2.7 Yrittäjyyden määrittelyä	15
	2.8 Yksityiset sosiaalipalvelut.....	16
	2.9 Yritysetiikka	17
	2.10 Teoreettinen viitekehys tässä opinnäytetyössä	17
3	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	19
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	21
	4.1 Laadullinen tutkimus	21
	4.2 Haastattelu tutkimusmetodina	23
	4.3 Aineisto ja analyysi.....	24
5	TULOKSET	29
	5.1 Yrittäjyyteen motivoineet tekijät.....	29
	5.1.0 Yrittäjän vapaus.....	29
	5.1.1 Eettiset ristiriidat	30
	5.1.2 Työn laatu.....	31
	5.1.3 Taloudelliset tekijät.....	31
	5.2 Sosiaalialan arvojen yhdistäminen yrittäjyyteen	32
	5.3 Tulevaisuuden visiot yrittäjänä toimiessa	34
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	37
7	POHDINTA	39
	7.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	39
	7.2 Opinnäytetyöprosessi.....	41
	7.3 Jatkotutkimusaiheita.....	42
8	LÄHTEET	43
9	LIITTEET	
	Liite 1. Suostumuslomake.....	46
	Liite 2. Saatekirje	47
	Liite 3. Haastattelukysymykset.....	49

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkimme sosiaalialan yrittäjyyttä ja niitä tekijöitä, jotka ovat saaneet valitsemaan sosiaalialan yrittäjyyden. Halusimme saada tietoa siitä, miten sosiaalialan yrittäjät kokevat sosiaalialan ammattietiikan ja yrittäjän etiikan yhdistämisen mahdollistuvan yritystoiminnassaan. Lisäksi selvitimme yrittäjien tulevaisuuden näkymiä. Aihevalintaamme vaikuttivat omat ammatilliset kiinnostuksen kohteemme sekä sosiaalialan yrittäjyyden yleistymisen ja sen näkyvyyden lisääntyminen julkisessa keskustelussa.

Sosiaalialan työ on kulkenut historiansa kautta pitkän polun vapaaehtoistyöstä eri sektoreiden tuottamaksi ammatilliseksi palveluksi. Sosiaalityön varhaisia muotoja ovat olleet kristillinen laupeudentyö, sivistyneistön vapaaehtoistyö, holhoaminen, kurittaminen, kasvattaminen ja moraalinen vartiointi. Sosiaalialan työ ei perinteisessä mielessä ole ikinä näyttäytynyt alana, jolla tehdään isoja voittoja ja rikastutaan, vaan sitä on leimannut vahvasti hoivan, huolenpidon ja kutsumuksellisuuden kulttuuri. Talouden lainalaisuudet ja mittarit ovat kuitenkin hivuttautuneet myös sosiaali- ja terveysalalle ja hyvinvointipalveluista tingitään taloutta pelastettaessa (Kuvaja 2010, 18).

Sosiaali- ja terveysala on työllistäjänä Suomen suurin toimiala. Vuonna 2019 sosiaali- ja terveystaloudella työskenteli 407 427 henkilöä. Julkinen sektori on edelleen koko toimialaa tarkasteltaessa suurin työllistäjä. (TEM 2022, 15, 20.) Sote-palveluiden yksityisen sektorin henkilöstömäärä on jatkanut kasvuaan vuodesta 2015, vaikka kasvu nykyisin onkin tasaantunut (TEM 2021, 2). Henkilöstömäärä yksityisellä sote-palvelualalla oli 90 885 vuonna 2020. Näin ollen sote-alan yrityksillä on merkittävä rooli myös alan työllistäjinä. Luonteeltaan sote-palveluiden yrittäjyys on pienyrittäjyyttä, sillä 99,7 % yrityksistä oli pk-yrityksiä vuonna 2020. Pk-yritysten työllistävyys on kuitenkin merkittävää ja näin ollen yritystoiminnalla on merkitystä toiminta-alueensa elinvoiman kannalta. (TEM 2022, 30-33.)

Sote-uudistus on aiheuttanut huolta pk-yrittäjien keskuudessa, sillä sen katsotaan heikentävän yksityisten pk-yrittäjien toimintamahdollisuuksia, mutta edistä-

vän julkisten toimijoiden asemaa (TESO ry 2022). Epäselvää on, mitä tarkoitetaan hyvinvointialueiden riittävällä omalla palvelutuotannolla, jonka taustalla on ajatus palveluiden saatavuuden turvaamisesta (YLE 2021). Keväällä 2021 Suomen Yrittäjät teettivät kyselyn sote-yrittäjille selvittääkseen heidän näkemyksiään sote-uudistuksesta. Vastanneista, jotka kokivat tietävänsä uudistuksen vaikutuksista, peräti 62 % kertoi uudistuksen heikentävän yritystoimintaansa. Julkinen sektori on ollut merkittävä yhteistyökumppani yksityiselle sektorille, sillä kyselyyn vastanneista 67 % kertoi myyvänsä palveluitaan julkiselle sektorille. Riittävän oman palvelutuotannon vaatimuksen pelätään olevan esteenä hyvälle toimintamallille, sillä hyvinvointialueet tulevat ottamaan omaksi toiminnakseen niitä toimintoja, joita on tuotettu esimerkiksi palvelusetelin turvin. (Yrittäjät 2021.)

Yrittäminen sosiaalialalla innostaa alan ammattilaisia. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia tekemän kyselyn mukaan sosiaalialan yrittäjyys kiinnostaa yli 30 % kyselyyn vastanneista. Alan yritysten näkymiä pidetään yleisesti ottaen hyvänä ja digitalisaation kautta alalle odotetaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Toisaalta sote-palveluiden yksityistäminen herättää myös vastustusta ja yrittäjät saattavat kohdata kritiikkiä toisten hädällä rahastamisesta. (Jaakkola 2019, 127.)

Yksityisistä sosiaalipalveluista on viime vuosina uutisoitu negatiivisessa valossa ja niiden moraaliala ja eettisyyttä on kritisoitu paljon. Svanberg ja Takala (2022) ovat tutkineet opinnäytetyössään sosiaali- ja terveystieteiden yritysten eettisyyttä ja kannattavuutta. Tulosten mukaan alan yritysten eettinen ja kannattava toiminta on mahdollista, mutta ei itsestään selvää. Kannattavuuden kuitenkin todettiin kärsivän pidemmän päälle, mikäli yrityksen toiminta ei ole eettisesti kestävä. (Svanberg & Takala 2022, 81.)

Eeva-Leena Zheng (2019) on tutkinut pro gradussaan sosiaalialan yrittäjien ammatti-identiteettiä. Hänen tutkimuksessaan nousi esiin, että sosiaalialan yrittäjät kokivat pystyvänsä toimimaan eettisesti kestävämmällä tavalla yrittäjinä kuin palkkatyössä. Zheng nostaa myös esiin median luoman negatiivisen mielikuvan sosiaalialan yrittäjistä etenkin alan isoista toimijoista. Osa tutkimukseen haastatelluista pienyrittäjistä ei kokenut yrittäjän identiteettiä omaksi, mikä saattoi johtua

sosiaalialan ja yrittäjyyden välisestä ristiriidasta. Sosiaalialan arvojen sovittaminen yritysmaailmaan ei siis ole täysin mutkatonta. (Zheng 2019, 55.)

Virve Hartikainen selvitti pro gradu-tutkielmassaan sosiaalialan työn arvojen toteutumista käytännön työssä sekä hoiva-alan myyttejä ja ihanteita. Kohdejoukkona hänen tutkimuksessaan olivat opintojensa loppusuoralla olevat sosionomiopiskelijat. Tutkimukseen osallistujia pyydettiin muun muassa kuvaamaan sosiaalialalle soveltuvaa ja ei soveltuvaa työntekijää. Vastauksissa alalle soveltuvan työntekijän ominaisuutena pidettiin pyyteetöntä halua auttaa eikä työn motiivina pidetty palkkaa tai ylipäättään työllistymistä. (Hartikainen 2016, 2, 64.) Ajattelimme yrittäjyyden haastavan sosiaalialan ihannetarinaa, jonka keskiössä ovat auttaminen, hyvän tekeminen ja altruismi.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Kyösti Raunion (2004, 25) mukaan sosiaalityötä ei tule samaistaa kaikille kansalaisille normaalissa elämäntilanteissa tarkoitettuihin sosiaalipalveluihin, sillä sosiaalityön kohteena ovat erityisen vaikeassa tilanteessa olevat, huono-osaiset kansalaiset. Vaikka opinnäytetyömme ei tutki sosiaalityötä, lähestymme silti sosiaalialaa sosiaalityön historian kautta, sillä katsomme historiallisten lähtökohtien olevan samat.

2.1 Vaivashoidosta köyhäinhoitoon

Sosiaalityön juuret ulottuvat pitkälle historiaan niin sanottuna auttamistyön historiana, mutta ammatillisen sosiaalityön alku paikantuu 1800-luvulle kaupungistumisen ja teollistumisen yhteyteen, jolloin kunnallisen järjestelmän myötä palkallinen ja ammatillinen sosiaalityö alkoi hiljalleen rakentua (Raunio 2004, 11; Juhila 2006, 19). Teollistuminen ja kaupungistuminen johtivat uudenlaisiin sosiaalisen turvattomuuden ja köyhyyden haasteisiin, joihin ei vapaaehtoistyön voimin pystytty enää vastaamaan (Raunio 2004, 11)

Kunnallisen sosiaalityön varhaismuotona voidaan pitää vaivashoitoa, vaikkakin se perustui holhoamiselle, kurittamiselle ja moraalisten neuvojen jakamiselle. Kunnat jaettiin peräänkatsomusalueisiin, joissa kussakin toimi yksi vaivashoitolahtakunnan jäsen peräänkatsojamiehenä. Työmäärä kasvoi kuitenkin etenkin kaupungeissa lautakunnan jäsenille ylivoimaiseksi ja työhön alettiin pestata vapaaehtoisia kaitsijoita sekä palkallisia tarkastajia. Vapaaehtoiset olivat useimmiten hyväntekeväisyyttä tekeviä rouvashenkilöitä, joilla oli vilpitöntä halua auttaa heikommassa asemassa olevia. (Juhila 2006, 22-23.)

Vaivashoidosta siirryttiin köyhäinhoitoon, kun ennen yhtenäisenä pidetystä vaivasten joukosta alettiin tunnistaa erilaisia yhteiskunnan tukea tarvitsevia ryhmiä, kuten vanhukset, sairaat, alkoholistit, turvattomat lapset, vammaiset, taloudellisista vaikeuksista kärsivät ja normeihin sopeutumattomat. (Juhila 2006, 24; Jaak-

kola 1994, 117). Muutoksen myötä tunnistettiin, että eri ryhmät tarvitsivat omanlaistaan auttamis- ja hoitotyön osaamista, jolloin sosiaalityön koulutuksen aloittaminen tuli ajankohtaiseksi (Juhila 2006, 24).

Kansainvälisestä näkökulmasta merkityksellisimpänä panoksena modernille sosiaalityölle voidaan pitää Charity Organisation Society (COS) tavoitetta ammatillista vapaaehtoisuuteen perustuva satunnainen ja epätasainen hyväntekeminen. COS perustettiin 1800-luvun loppupuolella Isossa Britanniassa, jolloin työn perustaksi tuli auttamistahdon ja ihmisrakkauden sijaan koulutukseen perustuva osaaminen eli asiantuntijuus. (Raunio 2004, 12-13.)

2.2 Kansalaisaktiivisuuden nousu

Sosiaaliset kysymykset ovat kautta aikojen liittyneet yhteiskunnan muutoksiin. Kapitalismin nousun aikoihin 1800-luvun lopulla sosiaalinen kysymys liitettiin köyhyyden ongelmaan. Kehittyvän sosiaalipolitiikan tehtävä oli silloin ratkoa tätä ongelmaa. Markkinayhteiskunta loi syntyessään yhteiskunnallista vastarintaa jo 1800-luvun lopussa. Se synnytti erilaisia toimintoja, kuten hyväntekeväisyyttä, ammattiyhdistysliikkeitä, osuustoimintaa ja poliittisia työväenliikkeitä. Nämä toiminnot toivat mukanaan "sosiaalisen idean" markkinayhteiskunnan sisään. (Heinonen 2019, 11, 15.)

1800-luvun loppupuolella julkisen vaivaishoidon rinnalle kehittyi kansalaisaktiivisuutta, jolloin köyhyyttä alettiin tarkastella myös yhteiskunnallisessa yhteydessä. Muutos oli osa sosiaalireformistisen liikkeen esille nousua, joka Suomessa kytkeytyi työväenliikkeen syntyyn 1900-luvun alussa. Työväenliike ajoi nimensä mukaisesti työssä käyvän väestön turvaa sairastumisen, työttömyyden ja työkyvyttömyyden varalle. Työväenliikkeen merkityksellisyydestä huolimatta sosiaalityön historian näkökulmasta suurempi rooli kansalaisyhteiskunnan aktivoitumisessa liittyy sivistyneistön toimintaan. Kasvatus ja valistus aseinaan keski- ja yläluokan naiset suuntasivat toimintansa alemman kansanosan naisiin, sillä perheiden ja naisten rooli nähtiin keskeisenä valtiokansalaisuuteen kasvamisena. Samalla käytännön kasvatus- ja valistustyötä tekevät toteuttivat aktiivisen ja hyvän kansalaisen ideaa antaen oman panoksensa kansallisvaltion rakentamiseen (Juhila 2006, 24-26.)

Kristillissosiaalinen pelastustyö oli osa vilkastuvaa kansalaisyhteiskuntaa. Annettu apu oli sekä henkistä että aineellista. Tavoitteena oli kristillisen yhteiskuntamoraalin rakentuminen ja sen toteuttamisessa tärkeää oli synnistä vapautuminen ja pelastuksen tarjoaminen. Kristillistä palvelustyötä toteuttivat lähinnä keskiluokkaiset naiset, jotka pyrkivät kristillisen kutsumuksensa mukaisesti toteuttamaan lähimmäisenrakkautta ja tekemään pyyteetöntä työtä. (Juhila 2006, 27.)

Kristillisen palvelun lähtökohdista toimi myös Settlementiliike, jonka tavoitteena oli asettua ihmisten pariin, jotta työ perustuisi mahdollisimman paljon autettavien omille merkityksille ja toiminnan logiikalle. Olennaista oli ihmisten olosuhteiden tunteminen ja lähestymistapaa kuvaa naapuruusperiaate. Auttajan ja autettavan suhdetta voidaan tällöin luonnehtia vertaisuutta tavoittelevaksi, jossa molemmat osapuolet hyötyvät suhteesta. (Juhila 2006, 27-28.)

2.3 Sosiaalityön ammatillistuminen

Sotien jälkeen Suomessa nähtiin voimakas modernisaatio ja Suomesta tuli teollistunut valtio. Tämä muutos oli vaikuttamassa universaalien hyvinvointivaltion kehittämisessä. (Heinonen 2019, 8.) Laki sosiaalihuollon hallinnosta annettiin vuonna 1950 ja se toi sosiaalisen hallinnon käsitteeksi. Huoltolautakunnat muuttivat sosiaalilautakunniksi ja kunnan viranhaltijoista tuli sosiaalijohtajia, sosiaali-sihteereitä ja sosiaalitarkkailijoita. Sosiaalisen käsitteen mukaantulo kohdisti huomion pelkästä yksilöstä, myös elinympäristöön ja siihen vaikuttamiseen. Suomeen muodostui 1960-luvun jälkeen ansiosidonnaisen sosiaaliturvan ja perusturvan järjestelmät. Tämä muutos oli vaikuttamassa julkisten palvelujärjestelmien luomiseen, jotka seurasivat muiden pohjoismaiden hyvinvointivaltioiden mallia. (Heinonen 2019, 18.) Sosiaalityön käsite vakiintui vasta 1970-luvulla syrjäyttäen vähitellen muut käsitteet. (Juhila 2006, 37-38.) 1980-luvun alussa sosiaalityön koulutus nostettiin yliopistotasolle, mikä oli ammatillistumiselle tärkeää. (Raunio 2004, 34.)

“Yleisesti ottaen ammatillistuminen tarkoittaa joidenkin yhteiskunnallisten tehtävien siirtymistä omaisilta, lähiyhteisöiltä tai vapaaehtoisilta toimijoilta ammattityöntekijöiden hoidettavaksi. Tehtävien hoitamisesta kehittyi ammatti, joka vaatii harjoittajaltaan tiettyjä tietoja ja valmiuksia, ja näiden

hankkiminen taas edellyttää ammatillista koulutusta. Samalla palkaton työ muuttuu palkkatyöksi.” (Raunio 2004, 31.)

2.4 Sosiaalipalvelut 2020-luvulla

Sosiaalipalveluiden kehyksen muodostavat hyvinvointivaltio ja sen sosiaalipoliittinen järjestelmä. Pohjoismaiseen hyvinvointivaltioon kuuluu julkisen sektorin vahva rooli yhteiskuntapolitiikan suunnittelussa ja toteutuksessa. Julkiset palvelut ja verotukseen perustuvat tulonsiirrot ovat perinteisesti olleet keskeisessä asemassa. Sosiaalipalveluiden tarkoitus on tukea hyvinvointia ja ne rakentuvat osana sosiaalipoliittista järjestelmää. Viime aikoina keskusteluissa on noussut esille kansalaisten kokemuksellinen hyvinvointi ja ajatus, että kansalaiset tietävät itse, mikä heille on parasta. Hyvinvoinnin yleinen taso mahdollistaa sen, että kansalaiset voivat valita itse tarvitsemiaan palveluita. (Toikko 2012, 17-18, 28, 35.)

Sosiaalialan palvelurakennetta on pyritty kehittämään kuntien ja kuntayhtymien yhteistyöllä sekä yhdessä järjestöjen ja yritysten kanssa. Palvelurakennetta on monipuolistanut hankintalainsäädäntö, mikä mahdollistaa kunnille sosiaalipalvelujen ostamisen myös muilta kuin julkisen sektorin organisaatioilta. Sosiaalipalveluita onkin alettu tarkastella vahvemmin tuotanto- ja rahoitusmuotojen näkökulmasta, joka on vienyt sosiaalipalveluita yleisten hyvinvointipalveluiden suuntaan. Hyvinvointipalvelut eivät välttämättä ole peruspalveluiden tavoin samalla tavalla sidoksissa kuntaan ja uusi innovatiivisia palveluita voidaan tuottaa myös markkinoilla. (Toikko 2012, 9-10, 36-37.)

Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsauksessa Eheä yhteiskunta ja kestävä hyvinvointi (2018) yksilö on etuus- ja palvelutarpeineen sosiaaliturvauudistuksen keskiössä ja palveluilla pyritään tunnistamaan ja turvaamaan yksilölliset tarpeet aiempaa paremmin. Vuonna 2023 sosiaali- ja terveyspalvelut tulevat uudistumaan siten, että sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnilta 21 uudelle hyvinvointialueelle. Tällä rakenteiden uudistamisella halutaan taata palveluiden tasa-arvoisempi saatavuus ja sitä kautta vaikuttaa yhteiskunnassa oleviin hyvinvointieroihin (Soteuudistus 2022). Sote-uudistuksella tavoitellaan yhdenvertaisuutta, asiakaslähtöisyyttä ja kustannusten kasvun hillintää. Tulevaisuudessa asiakkaat ovat sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäjiä, arvioijia ja

toimijoita ja uudet palveluratkaisut valitaan asiakasta ajatellen. (STM 2018, 11, 14.)

2.5 Sosiaalialan arvot ja etiikka

Sosiaalialan arvot ovat muodostuneet modernin yhteiskunnan yleisesti hyväksymistä arvoista kuten ihmisarvon kunnioittaminen ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Sosiaalialan etiikkaa ja arvoja pidetään sosiaalityön perustana tiedon ohella. Arvot muuntuvat toiminnan perustaksi ammattikunnan määrittämässä eettisissä periaatteissa. Ammattikunta on määritellyt näiden pohjalta sen, millaista työn kuuluksi olla. Sosiaalityössä arvoja ja etiikkaa tarkastellaan ensisijaisesti käytännön toiminnan kannalta, sillä sosiaalityötä tehdään aina rajatussa ympäristössä, jolla on olennainen vaikutus siihen, miten arvot ja eettiset periaatteet toteutuvat. Toimintaympäristö voidaan ymmärtää suppeammin asiakastyön välittömänä organisatorisena ympäristönä tai laajemmin yhteiskuntana. Kiinnostavaa onkin, kuinka paljon välitön organisatorinen ympäristö määrittää sosiaalityöntekijän ammatillisen toiminnan sisältöä. (Raunio 2010, 26-28, 71, 82.) Sama kysymys voidaan kohdistaa sosiaalialan yrittäjiin ja pohtia, kuinka paljon yrittäjäyys vaikuttaa sosiaalialan työn toiminnan sisältöön etenkin arvojen ja eettisten periaatteiden toteutumisen näkökulmasta.

Sosiaalialan perinteisiin arvoihin sitoutuminen on ristiriidassa yhteiskunnan markkina-arvojen kanssa. Arvojen kautta sosiaalityö saa myös mandaatin toimia ammatillisena toimijana yhteiskunnassa. Sosiaalityön arvot joutuvatkin vain harvoin kyseenalaistetuiksi, vaikka niihin suhtaudutaankin tiukemmin kuin tietoon. Sosiaalialan arvojen lähtökohtana on yhteiskunnallisten arvojen lisäksi yksilöön liittyvät arvot, kuten ihmisyyden kunnioitus. (Raunio 2010, 89-90.)

Etiikka on osa elämisen kokonaisuutta, jossa ihminen vertaa omaa toimintaansa muiden toimintaan. Etiikka määrittelee sen, mitä voi tai ei voi tehdä/sallia. Eettisellä ajattelulla tarkoitetaan kykyä pohtia omien ja yhteisön arvojen kautta oikean ja väärän merkityksiä. (Kuula 2006, 21.) Sosiaalialan etiikka nojautuu vahvasti ihmisarvoihin ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Ammattietiikka kertoo paljon työntekijän ammattitaidosta ja valmiuksista pitää kiinni arvoista, jotka ovat sosiaalialalle olennaisia. Lainsäädäntö ohjaa pitkälle sosiaalialan työtä, mutta ei

aina anna yksiselitteisiä vastauksia siihen, miten eri tilanteissa tulisi toimia. Ihmissuhdetyössä etiikalla onkin suurempi merkitys ja se kytkeytyy yhteiskunnalliseen vallankäyttöön, politiikkaan sekä johtamiseen. (Talentia 2017, 6-7.)

Talentian mukaan keskeisiä ammattieettisiä periaatteita ovat ihmisarvo, ihmisoi-keudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Ihmisellä tulee olla oikeus ilmaista omia tunteitaan ja negatiivisia kokemuksiaan sekä tulla hyväksytyksi omana itse-nään. Jokainen on oikeutettu arvostavaan vuorovaikutukseen sekä luottamuk-seen. Jokaisella on oikeus tulla otetuksi huomioon kokonaisuutena ja kaikilla on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun. Jokaisen ihmisen kohdalla tulee huomioida kunkin yksilölliset voimavarat ja vahvuudet. Ammattieettisiin periaatteisiin kuuluu vahvasti myös syrjinnän ja epäoikeudenmukaisten käytäntöjen vastustaminen. (Talentia 2017, 7.)

2.6 Yrittäjyys

Koska lähestymme sosiaalialaa sen historian valossa, näemme aiheelliseksi avata myös yrittäjyyden historiallisia lähtökohtia. Kim Väisänen (2019) paikantaa yrittäjyyden ensimerkit vaihdantatalouteen, jota on toteutettu jo noin 17 000 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Heimot tekivät keskenään kauppaa sekä vaihtoivat oman alueensa tavaroita toisten heimojen vastaaviin. Kaupankäynnin avulla oli tarkoitus parantaa oman heimon suhteellista asemaa, mikä on yrittämisen pe-rustarkoitus edelleen. Ison sysäyksen yrittäjyyden suuremmalle tulemiselle tarjosi maatalousvallankumous, joka tarjosi mahdollisuuden erikoistumiseen liikkuvan elämänmuodon siirtyessä syrjään. Maatalouden rinnalle syntyi esimerkiksi met-sästäjän, kalastajan, rakentajan ja keittäjän kaltaisia yrittäjäammatteja. (Väisänen 2019.)

Erikoistuminen syveni kaupungistumisen myötä ja johti ajan myötä kaupunkien ja valtioiden väliseen kaupankäyntiin. Vaihdantatalouden hankaluus helpottui rahan keksimisen myötä ja helpotti yrittäjyyttä. Ostajilla ja myyjillä oli mahdollisuus kohdata markkinoilla, maailman ensimmäisissä kauppakeskuksissa. Raha kiihdytti erikoistumista entisestään ja mahdollisti yrittäjän kartuttaa omaisuuttaan käytän-nöllisessä muodossa. (Väisänen 2019.) Toisen maailmansodan jälkeen palvelui-

den ja kaupan monipuolistuminen edisti pienyritysten kasvua. Palveluille oli kasvava tarve ja yrittäjien etu oli liikenteen ja tekniikan vahva kasvu. Palveluiden myynti vastasi siis kasvavaan tarpeeseen teollistuvassa yhteiskunnassa. (Möttönen 2019, 82.)

Tänä päivänä yrittäjä on yleisesti hyväksytty ammatti siinä missä muutkin. Näin ei kuitenkaan ole ollut aina. Vielä 1970-luvulla yrittäjyyteen suhtauduttiin epäilevästi ja yrittäminen nähtiin viimeisenä oljenkortena työllistymisen kannalta. Yrittäjä termin läheisenä synonyymina pidettiin porvaria, jolla tarkoitettiin kaupunkilaista, kauppiasta, kauppiassäätyä ja kauppaporvareita. Porvari muuttui vasemmistolaisessa kielenkäytössä tarkoittamaan työväen vastakohtaa eli omistavaa luokkaa ja sitä käytettiin haukkumasanana. Usein porvariin yhdistettiin myös verenimijä-lisämääre, vaikka kyseessä olisi ollut pienyrittäjä. (Väisänen 2019.)

Suomen Kuvalehti on toteuttanut kyselyn eri ammattien arvostusta kohtaan useampana vuonna ja viimeisin tutkimus on vuodelta 2018. Vastaajia tutkimuksessa oli 2000 ja ammatteja arvioitiin asteikolla 1-9, jossa paras oli yhdeksän ja huonoin yksi. Vastaajat edustivat 15-74-vuotiaita suomalaisia. Yrittäjä sijoittui kyselyssä sijalle 26. jättäen taakseen muun muassa terveyskeskuslääkärin, tuomarin ja professorin. Listauksesta ei löytynyt sosionomin ammattia, mutta lähimmäksi sitä sijoittuivat sosiaalihoitaja sijalla 138. ja sosiaalityöntekijä sijalla 70. Kahdenkymmenen ammatin kärkikahinoihin ei päässyt yksikään sosiaalialan ammatti. (Lappalainen 2018)

Siinä missä yrittäjyys on hyötynyt kaupungistumisesta ja teollistumisesta ovat niiden myötä kasvaneet sosiaaliset ongelmat aiheuttaneet painetta sosiaalityön kehittymiselle ja hiljalleen ammatillistumiselle. Yhtä lailla yrittäjyys ja sosiaaliala ovat kärsineet arvostuksen puutteesta tosin eri syistä. Yrittäjyyttä on leimannut sortava porvarillisuus ja sosiaalialaa vapaaehtoisuuteen perustuva puuhastelu, joka tosin alun perin on tapahtunut myös sivistyneistön toimintana. Yrittäjyys on kuitenkin onnistunut kirimään arvoasteikossa ylöspäin sosiaalialan jäädessä edelleen huonommille sijoille. Yrittäjyyden arvostus kasvoi teollistumisen myötä, kun yrittämisen edellytykset kasvoivat 1970-luvun lopulla, jolloin lisääntyi myös yrittäjämysteinen asenne. Yrittäjyyden arvostuksesta kertoo se, että koulutuk-

sessä, politiikassa ja tutkimuksessa sen osuus on koko ajan lisääntynyt. Suomessa myös julkisilla tunnuksilla on ollut tapana ilmaista arvostusta yrittäjyyttä kohtaan. Suomen vahva historia agraariyhteiskuntana, jossa arvostetaan ahkeruutta ja työteliäisyyttä on vaikuttanut siihen, että yrittäjiä arvostetaan yhteiskuntaa kehittävänä osana. (Möttönen 2019, 132-134.)

2.7 Yrittäjyyden määrittelyä

Yrittäjyydestä on olemassa useita määrittelyjä riippuen historiallisesta tai eri tieteidenalojen näkökulmasta. Yrittäjyyttä voidaan lähestyä tapana ajatella, jolloin se on päämäärätietoista ja tahtovaa, tai toimintana, jolloin yrittäminen on ihmisen pyrkimistä, ahkerointia ja ponnistelua kohti valitsemiaan päämääriä ja tavoitteita. Pyrkimyksenä on hankkia toimeentulo itselleen ja ehkä jopa luoda työpaikkoja muille. Usein erotetaan myös ulkoinen ja sisäinen yrittäjyys, jolloin ulkoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan toimimista itsenäisenä omistavana yrittäjänä, ja sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan yrittäjämäistä ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapaa minkä tahansa työyhteisön jäsenenä. (Rissanen & Sinkkonen 2004, 13-14.) Anne Kainlauri (2007) määrittelee yrittäjän seuraavasti: "Yrittäjä on henkilö, joka yksin tai yhdessä muiden henkilöiden kanssa organisoii liiketoimintaa jonkun havaitsemansa tarpeen varaan. Yrittäjän tavoitteena on tehdä voittoa sen rinnalla, että hän kantaa liiketoiminnan riskit." (Kainlauri 2007, 27.)

Yrittäjyyteen ryhtymisen syitä on tutkittu paljon ja selityksiä on haettu eri teorioista ja malleista. Varhaisimmat ovat piirreteorioita, jotka selittävät yrittäjäksi ryhtymistä yksilön ominaisuuksilla. (Rissanen & Sinkkonen 2004, 28.) Yrittäjyyteen yhdistetään erilaisia ominaisuuksia kuten ennakkoluulottomuus, rohkeus ja uteliaisuus, innovatiivisuus, ahkeruus ja kunnianhimoisuus. Halukkuuteen toimia yrittäjänä vaikuttaa muun muassa nykyinen työtilanne, henkilökohtaiset tavoitteet, koulutustausta ja lapsuudenkodissa opitut mallit. Myös elämäntilanteella on vaikutusta yrittäjäksi ryhtymiseen. (Kainlauri 2007, 27.)

Yrittäjäksi ryhtymisen syitä on kuvattu kahden päätyypin kautta: yrittäjyyteen työntävät (push) ja siihen vetävät (pull) voimat (Rissanen & Sinkkonen 2004, 29). Esimerkiksi ammattialan huonot työllisyysnäköymät palkkatyössä, perhetilanne tai

pätkätyöläisen historia voivat toimia yrittäjyyteen työntävinä tekijöinä. Yrittäjyyteen vetävinä tekijöinä voi puolestaan toimia myönteiset käsitykset yrittäjästä oman itsensä johtajana, hyvät toimeentulomahdollisuudet, myynnissä oleva yritys ja kannustava markkinatilanne oman osaamisen tuotteistamisen kannalta. (Kainlauri 2007, 27.)

2.8 Yksityiset sosiaalipalvelut

Tarkasteltaessa sote-toimialaa yritysnäkökulmasta, näyttäytyy se keskisuurena toimialana (TEM 2022, 29). Vuonna 2020 yrittäjinä sote-palveluissa toimi 12 664 yrittäjää (Tilastokeskus 2022). Luonteeltaan sote-palveluiden yrittäjyys on pienyrittäjyyttä, sillä 99,7 % yrityksistä oli pk-yrityksiä vuonna 2020. Pk-yritysten työllistävyys on kuitenkin merkittävää ja näin ollen yritystoiminnalla on merkitystä toiminta-alueensa elinvoiman kannalta. (TEM 2022, 32-33.)

Suurin osa yrityksistä on alle 10 henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä tai pieniä, alle 50 henkilöä työllistäviä, yrityksiä. Lisäksi alalle on tullut muutamia isoja, usein kansainvälisessä omistuksessa olevia yrityksiä. Perinteisesti sosiaalialan yritykset tarjoavat laitospalveluja, kuten vanhusten, vammaisten ja lastensuojelun ympärivuorokautisia asumispalveluja tai avopalveluja kuten päiväkotipalveluja. Yksityiset ammatinharjoittajat tuottavat esimerkiksi terapia- ja työnohjauspalveluja. Terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialanäkymiä pidetään pääsääntäisesti myönteisinä ja etenkin digitalisaation ja muun teknologisen kehityksen toivotaan tuovat alalle uusia liiketoimintamahdollisuuksia. (Jaakkola 2019, 127-128.)

Sosiaali- ja terveysalalla on omat erityispiirteensä toimialana. Menestyminen sosiaalialan yrittäjänä edellyttää, että asiakaskunta koostuu julkisista yksiköistä, kuten kunnista ja kuntayhtymistä (Tenhunen 2004, 95). Yksityiset sosiaalipalvelut täydentävät kunnallisia palveluja ja tarjoavat niille vaihtoehtoja. Yksityiset palveluntuottajat tekevät tiivistä yhteistyötä julkisen sektorin kanssa ja myyvät palvelujaan kunnille, kuntayhtymille tai suoraan asiakkaille. Palvelun tilaaja, eli julkinen sektori, toimii palvelutuotannon ohjaajana, valvojana ja rahoittajana ja määrittää tai valvoo usein palvelun hintaa. Palvelun varsinaiset käyttäjät eivät välttämättä maksa palvelusta koko sen hintaa vaan voivat hyödyntää palvelun hankkimisessa esimerkiksi palveluseteliä. (Jaakkola 2019, 127-128.)

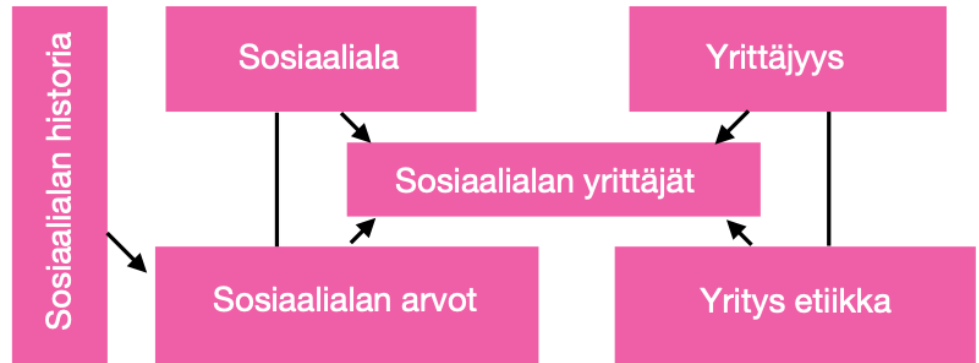
2.9 Yritysetiikka

Yrityksiltä odotetaan nykyisin vastuullisuutta monella saralla. Heidän on kannettava huolta toiminnan taloudellisesta järkevyydestä sekä kestävyydestä sidosryhmien ja ympäristön kannalta. Pelkkä taloudellinen vastuunkanto ei ratkaise kaikkia vastuukysymyksiä ja moraalifilosofinen ajattelu joutuu törmäyskurssille talouden periaatteiden kanssa, jolloin yhteiskuntavastuun kannosta tulee yritykselle ongelma ja painolasti. (EVA 2003.)

Vuonna 2015 Suomen yrittäjien teettämän tutkimuksen mukaan yrittäjät kertovat kohtaavansa eettisiä haasteita kuukausittain tai jopa useammin. Tutkimuksessa yrittäjän etiikalla viitataan kokonaisvaltaiseen tapaan ajatella ja siihen minkä arvojen pohjalta yritys toimii. Tutkimuksesta kävi ilmi, että etenkin pienissä yrityksissä yrittäjän henkilökohtainen etiikka on merkittävässä roolissa yrityksen toimintatapojen luomisessa. 98 % vastaajista oli sitä mieltä, että omat eettiset toimintatavat olivat tärkeitä ja kolmannes yrittäjistä ilmoitti heillä olevan toiminnan perustana kirjallinen arvopohja. Vastaajat pitivät eettisyyttä yhtenä isona tekijänä menestyksen edellytyksenä. Kyselystä kävi myös ilmi, että avoimuuden ja läpinäkyvyyden ajateltiin tuovan suoraa kilpailuetua eettisesti toimiville yrityksille. (Tall 2015).

2.10 Teoreettinen viitekehys tässä opinnäytetyössä

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu sosiaalialasta ja yrittäjyydestä sekä sosiaalialan ja yrittäjyyden arvoista ja etiikasta. Teoreettiset lähtökohdat lähtevät arvojen ja etiikan tarkastelusta sosiaalialan näkökulmasta, mutta yritysetiikkaa ei voitu täysin sivuuttaa, sillä yrittäjät eivät alasta riippumatta toimi arvotyhjiössä. Erityisesti sosiaalialaa tarkasteltiin sen historiallisista lähtökohdista käsin sekä ajankohtaisten ilmiöiden valossa. Sosiaalialan etiikka ja yritysetiikka luovat työlle teoreettisen taustan, johon peilata yrittäjien näkemyksiä. (Kuvio 1)

Kuvio 1. Teoreettisen viitekehysten koonti

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Kiinnostus opinnäytetyön aiheeseen lähti alun perin oman ammatillisen urakehityksen pohdintoista. Työntekijänä toisten palveluksessa on toki mahdollistanut oman ammatillisen kasvun ja ammatillisen osaamisen kehittymisen, mutta se on myös väijäämättä altistanut erilaisille ristiriidoille ja ajatuksille, miten työtä voisi tehdä jatkossa enemmän omilla ehdoilla työssä jaksamisen, mielenkiinnon ylläpitämisen, mutta myös laadukkaamman palvelun tuottamisen näkökulmista.

Arvojen ja eettisten periaatteiden toteutuminen valikoitui aiheen tarkastelukulmaksi, sillä koimme ne tulevan haastetuksi yrittäjyydessä, jota ohjaa myös kannattavuus ja tuloksen tekeminen. Pohdimme myös, onko sosiaalialan diskurssit esteenä yrityksen menestymiselle ja onko toisten auttamisella sallittua tehdä voittoa. Pelkästään auttamisesta saatu hyvä mieli ei kannusta yrittäjyyteen, vaan lähtökohdat ovat osittain itsekkäitä, kuten halu määritellä enemmän omaa työaikaa, mahdollisuus tehdä työtä tehokkaammin ja saada tehdystä työstä parempi korvaus suhteessa siihen käytettyyn aikaan. Nämä lähtökohdat saattavat haastaa työntekijää, jos ajatuksena on, että työn tyydytys tulisi saada puhtaasti ihmisten auttamisesta.

Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää, mitkä tekijät ovat motivoineet yrittäjyyteen ja millaista muutosta yrittäjyyden kautta omaan työelämään on haettu. Yhtä lailla kiinnostuksen kohteena tutkimuksessa ovat yrittäjien tulevaisuudenviisiot oman yritystoimintansa suhteen. Tavoitteena on tutkia, miten sosiaalialan arvot ja niihin liittyvät käytänteet toteutuvat sosiaalialan yrittäjien näkökulmasta ja nostavatko he esille mahdollisia arvoristiriitoja. Sosiaalialan yrittäjyyttä harkitsevat saavat suoraan tietoa jo yrittäjänä toimivilta ja vastauksia heitä kenties mietittäviin kysymyksiin. Myös sosiaalialan koulutusta tarjoavat tahot voivat hyödyntää tutkimuksen tuloksia siten, että voivat kohdentaa koulutusten sisältöjä juuri niihin asioihin, jotka tulevaisuuden yrittäjiä kiinnostaa.

Tutkimuskysymyksiämme ovat:

1. Mitkä tekijät vaikuttivat sosiaalialan yrittäjäksi lähtemiseen?

2. Miten sosiaalialan yrittäjät kokevat sosiaalialan ammattietiikan ja yrittäjän etiikan yhdistämisen mahdollistuvan yritystoiminnassaan?
3. Millaisia tulevaisuuden näkymiä sosiaalialan yrittäjillä on yritystoimintansa suhteen?

Valitsimme tutkimuksen kohteeksi sosiaalialan yrittäjät, koska mielestämme yrittäjyys haastaa sosiaalialan perinteisiä arvoja, kuten hyvän tekemistä ja vapaaehtoisuutta. Yrittäjyys puolestaan näyttäytyy meille toimintana, jota talouden lainalaisuudet kuten tuottavuus, kannattavuus ja tehokkuus ohjaavat. Pienyrittäjät valitsimme siitä syystä, että oletamme heidän joutuvan tekemään enemmän valintoja esimerkiksi toiminnan laajentamisen ja kannattavuuden suhteen kuin suuret yritykset, joissa valintoja on jo pitkälle tehty. Haluamme myös selvittää nouseeko aineistosta esiin tekijöitä, jotka kontrolloivat yritystoiminnan kasvua ja kehitystä. Toisin sanoen riittääkö pienyrittäjälle yritystoiminta, josta saa ison tilipussin sijaan hyvän mielen vai tavoittelevatko yrittäjät toiminnallaan laajentumista ja taloudellista hyötyä, joiden voitaisiin kokea olevan ristiriidassa sosiaalialan arvojen kanssa.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön laatiminen alkoi aiheen valinnalla syksyllä 2021. Olimme pohtineet kiinnostuksen kohteitamme ja sitä, miten yrittäjyys sosiaali- ja terveysalalla oli sitä mitä halusimme tutkia. Olimme omilla työurillamme olleet työntekijöinä sekä julkisella, että yksityisellä puolella töissä, ja sitä kautta omasimme työntekijän näkökulmaa molemmilta puolilta. Yksityisen sosiaalialan yrittäjyydessä meitä kiinnosti mahdolliset arvostetut ja yrittäjien ajatukset yrittäjyydestä. Aihevalinnan jälkeen laadimme tutkimussuunnitelman, jossa tutkimuksemme ja tutkimusta ohjaavat tutkimuskysymykset esiteltiin. Tutkimussuunnitelman hyväksymisen jälkeen aloitimme aineiston keruun keväällä 2022.

Opinnäytetyön toteutustavaksi valikoitui laadullinen tutkimus ja aineiston päädyimme keräämään haastattelujen kautta, jotta saisimme mahdollisimman paljon tietoa yrittäjien kokemuksista. Halusimme luoda vuorovaikutuksellisen tilanteen, jossa pääsisimme suoraan keskustelemaan yrittäjien kanssa ja näin kuulemaan itse heidän kertomaansa.

4.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus voidaan nähdä prosessina ja eräänlaisena oppimistapahtumana, jossa aineistoon liittyvien näkökulmien ja tulkintojen voidaan katsoa kehittyvän vähitellen tutkijan tietoisuudessa tutkimusprosessin edetessä. Laadullisen tutkimuksen prosessinomaisuutta luonnehtii myös se, että tutkimuksen etenemisen eri vaiheet eivät välttämättä ole etukäteen jäsennettävissä selkeisiin eri vaiheisiin, vaan tutkimustehtävää tai aineistonkeruuta koskevat ratkaisut voivat muotoutua vähitellen tutkimuksen edetessä. Tutkimusotteeseen suhtaudutaan avoimesti, sillä yleensä pyrkimyksenä on tavoittaa tutkittavien näkemys tutkittavana olevasta ilmiöstä tai ymmärtää ihmisen toimintaa tietyssä ympäristössä. Tutkittavaan ilmiöön liittyvä arvoitus avautuu vähitellen lähelle tutkittavaa kohdetta vievien aineistonkeruumenetelmien avulla. Tutkimustehtävä, aineistonkeruu ja -analyysi kehittyvät joustavasti tutkimuksen edetessä. (Aaltola & Valli 2007, 70.)

Tutkimuksen alussa tutkimusongelma ei välttämättä ole täsmällisesti ilmaistavissa, vaan se täsmentyy koko tutkimuksen ajan. Laadullinen tutkimus voidaan nähdä jatkuvana päätöksentekotilana tai ongelmanratkaisusarjana. Tutkija tekee ikään kuin salapoliisin työtä ratkoessaan johtolankoja, joiden myötä tutkittava ilmiö kirkastuu ja selkiytyy hiljalleen. Näkemyksen kehittyessä mielenkiinto voi kohdentua uusiin kohteisiin, jolloin vaarana on tutkimuksen hajanaisuus. Tutkimuksen kuluessa on keskeistä löytää ne johtavat ideat, joihin nojaten tutkimuksellisia ratkaisuja tehdään. Laadullisessa tutkimuksessa on välttämätöntä rajata tutkimusasetelmia, minkä avulla on mahdollista löytää selkeä ja mielekäs ongelmanasettelu. Kaikkea tutkimuksen aikana kerättyä aineistoa ei kannata yrittää sisällyttää varsinaiseen tutkimusraporttiin. (Kiviniemi 2007, 71.)

Aineiston keruuseen ja kerääntyvän aineiston luonteeseen vaikuttavat tutkijan omat intressit ja tarkastelunäkökulmat. ”Laadullinen aineisto ei siis sellaisenaan kuvaa todellisuutta, vaan todellisuus välittyy meille tulkinnallisten prismojen tai tarkasteluperspektiivien välittämänä.” (Kiviniemi 2007, 73) Tutkija siis rajaa aineistoa kerätessään tutkittavaa kenttää tulkinnallisen perspektiivin välitykselle. Rajattaessa tutkimustehtävää tutkija ottaa kantaa siihen, minkä ydinsanomana se haluaa aineistostaan nostaa esiin oman tulkintansa avulla. (Kiviniemi 2007, 73.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei niinkään ole kyse etukäteen hahmotetun teorian testauksesta, vaan vähitellen tapahtuvan tutkittavan ilmiön käsitteellistämistä. Tutkijaa ei kuitenkaan pidä nähdä tutkimuksen alussa näköalattomana tyhjänä tauluna, vaan esimerkiksi tutkijan teoreettiset lähtökohdat ja vähitellen käsitteellistyvät näkemykset tarkasteltavana olevan ilmiön luonteesta suuntaavat osaltaan tutkimuksen kulkua. Käytännön kentästä nousevien näkökulmien ja teoreettisten näkökulmien suhde on enemmänkin vuorovaikutteinen. Toisin sanoen teoria ja käytäntö keskustelevat keskenään, jolloin tutkijan mielenkiinto saattaa kohdistua teoreettisten lähtökohtien pohjalta tiettyihin seikkoihin, ja toisaalta käytännöstä nousevat näkökulmat voivat tuottaa uusia käsitteellistyskäsitteitä ja uutta teoriaa tarkasteltavana olevasta ilmiöstä. (Kiviniemi 2007, 74.)

Aineistonkeruu ja tutkimuskohteeseen tutustuminen jäsentävät osaltaan sitä, miten alkuvaiheen teoreettinen lähestyminen toimii tutkimusprosessin kuluessa ja miten tarkoituksenmukainen teoreettinen ajatusrakennelma on tutkittavan ilmiön

tarkastelussa. Tutkimuskohteen selkeytyessä vähitellen tutkijalle hahmottuu, mihin teoreettisiin näkemyksiin hänen kannattaa vielä syventyä. (Kiviniemi 2007, 75-76.)

4.2 Haastattelu tutkimusmetodina

Haastattelu on yksi tapa monien joukossa kerätä tutkimustietoa. Vaikka kokemus ei olisikaan täysin autenttinen tai ainutkertainen, on se silti tutkimuskohteena tärkeä. Ilman haastatteluja monet elämän osa-alueet jäisivät kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimushaastattelut ovat usein moniaikaisia ja monipaikkaisia, sillä niissä puhutaan yleensä asioista, jotka ovat jo tapahtuneet jossain toisaalla. Onnistunut tutkimushaastattelu ei ole pelkästään ennalta laadittujen hyvien kysymysten ilotulitusta, vaan haastattelu tulisi nähdä ennen kaikkea vuorovaikutuksena, joka on paljon muutakin kuin kysymysten esittämistä ja niihin vastaamista. (Hyvärinen 2017.)

Haastattelututkimuksen yhteydessä on puhuttu paljon haastattelujen sisäisistä valtasuhteista ja tasa-arvoiseen dialogiin pyrkimisestä. Haastattelu kuitenkin poikkeaa ystävien välisestä keskustelusta siinä, että sillä on tiedonhankintaan liittyvä tehtävä. Haastateltava voi harkita sanojaan tai kieltäytyä haastattelusta, mutta haastateltava ei pysty osallistumaan millään tavoin haastattelun tulkintaan. (Hyvärinen 2017: Kvale 2006, 483-486.)

Haastattelijan tehtävänä on kuunnella eikä opettaa ja siksi tulee välttää tilannetta, jossa toinen osapuoli tietää alusta alkaen totuuden ja johdattelee toista kohti oman totuutensa hyväksymistä. Voidaan ajatella, että yhteistä dialogia tärkeämpää on haastateltavan kuuleminen ja hänen merkitystensä ja maailmansa avautuminen. Tutkijan aineistoa on kaikki se, mitä haastattelun kuluessa tapahtuu. Läsnä ovat myös ihmisen menneisyys, ajatukset tai kokemukset, tieto niistä vain perustuu haastattelutapahtumaan. (Hyvärinen 2017.)

On olemassa kaksi ääripäätä, joita haastattelijan tulisi osata välttää. Haastattelua ei tulisi nähdä pelkkänä neutraalina tiedonsiirtona, vaan on syytä olettaa, että haastattelun molemmat osapuolet pyrkivät esiintymisellään luomaan pätevän ja hyväksyttävän vaikutelman. Toisaalta on varottava sellaista kyynistä ajatusta,

jonka mukaan haastateltava yrittäisi ainoastaan miellyttää haastattelijaa tai esittää itsensä parhaassa mahdollisessa valossa. (Hyvärinen 2017.)

Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikille haastateltaville esitetään samat kysymykset ja samassa tai lähes samassa järjestyksessä. Puolistrukturoitu haastattelu sopii tutkimukseen, missä tiedetään tarkkaan aihe, josta halutaan tietoa. Puolistrukturoitujen haastattelujen toteutusta ei ole täysin määritelty. Puolistrukturoidusta haastattelusta voidaan käyttää myös nimitystä teemahaastattelu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006)

4.3 Aineisto ja analyysi

Sisällönanalyysissa huomio kohdistuu niihin teemoihin ja asioihin, mistä aineisto kertoo. Aineiston kielellistä muotoa ei systemaattisesti yleensä analysoida. Aineistosta koodataan sisältöä koskevia luokkia ja tarkastelun kohteena on luokkien väliset suhteet. Sisällönanalyysissa tavoitellaan selkeätä kuvausta tutkittavasta ilmiöstä. Aineisto pyritään järjestämään tiiviiseen muotoon kadottamatta sen sisältämää tietoa. Sisällönanalyysissa mahdollistuu myös prosessi, missä pysytellään lähellä sitä miten haastateltavat puhuvat. Näin selvitetään abstraktin kuvauksen sijaan tapoja, joilla asioita kuvataan. Kaikki aineisto koodataan systemaattisesti etsimällä aineistosta samoja seikkoja. Koodatusta aineistosta ja sen sisällöstä tehdään johtopäätöksiä, jotka ovat tutkimuksen kannalta kiinnostavia. Tämä auttaa myös tutkimusongelman täsmennyksessä. (Vuori 2020)

Aineiston keruun prosessi aloitettiin etsimällä internetistä Google-hakupalvelulla sosiaalialan yrittäjiä eri puolilta Suomea. Hakua rajattiin koskemaan avopalveluiden yrittäjiä sekä pienyrityksiä, joiden henkilöstömäärä on alle 50. Yritysten etsinnässä emme halunneet rajata yritysten sijaintia tiettyyn kuntaan tai edes maakuntaan, sillä tutkimuksen kohteena olevat arvot ja mahdolliset arvoristiriidat eivät mielestämme tunne kuntarajoja. Tiedostimme kuitenkin, että sosiaalipalveluiden tuottamisessa ja ostamisessa on kuntakohtaisia eroja, mikä saattaa vaikuttaa yrittäjien kokemuksiin sosiaalialan yrittäjänä.

Lopulta löysimme 12 tutkimukseemme sopivaa sosiaalialan avopalveluita tuottavaa yritystä. Tiedostimme, että laitospalveluita tarjoavien yritysten jättäminen

pois tutkimuksesta kaventaisi kohderyhmää, mutta halusimme nimenomaan keskittyä avopalveluita tarjoaviin pienyrityksiin. Heidän toimintansa oli itsellemme vieraampaa ja halusimme kuulla heidän kokemuksiaan yrittäjyydestä sosiaalialalla isojen organisaatioiden rinnalla. Etenkin isoja sosiaalialan yrityksiä on usein kritisoitu mediassa epäeettisestä toiminnasta, joten oli mielenkiintoista selvittää, minkälaisia mahdollisia arvostiritoja pienyrittäjät joutuvat kohtaamaan ja kaessaan saman pelikentän isojen yritysjiättien kanssa.

Päätimme lähestyä valikoimiamme yrityksiä ensiksi sähköpostilla, johon liitteeksi laitoimme suostumuslomakkeen (liite 1) sekä saatekirjeen (liite 2) tutkimusta varten. Haastattelukutsu sähköpostilla lähetettiin maaliskuussa 2022. Tutkimuslupa pyydettiin jokaiselta haastateltavalta erikseen. Saatekirjeessä avasimme enemmän opinnäytetyötämme, sen aihetta ja tarkoitusta sekä tietosuojan liittyviä asioita. Annoimme myös yhteystietomme, mikäli joku tutkimukseen kutsutuista haluaisi ennen suostumustaan esittää lisäkysymyksiä tai keskustella tarkemmin opinnäytetyöstämme. Sähköpostissa pyysimme yrittäjiä vastaamaan kahden viikon sisällä, mikäli haluavat osallistua haastatteluun. Kahden viikon sisällä kolme yrittäjää ilmoitti halukkuutensa haastatteluun. Kahden viikon jälkeen tavoitimme yrittäjiä vielä soittamalla ja tekstiviestillä ja näin tavoitimme viisi yrittäjää lisää, joista kolme oli halukkaita osallistumaan tutkimukseen. Kokonaisuudessaan haastateltavia oli kuusi yrittäjää.

Haastatelluista yrittäjistä puolet oli miehiä ja puolet naisia. Alle viisi vuotta toimineita yrityksiä oli kolme, kaksi oli toiminut alle 10 vuotta ja yksi lähes 15 vuotta. Aikaisempaa omakohtaista kokemusta yrittäjyydestä ei ollut kenelläkään haastatelluista. Yrittäjillä oli taustalla eriasteista sosiaali- ja terveysalan koulutusta ja lisäksi kaikilla yrittäjillä oli monenlaista täydennyskoulutusta, jota oli hankittu aikanaan myös mahdollista yrittäjyyttä silmällä pitäen. Työkokemusta sosiaalialalta oli kaikille ehtinyt kertyä paljon jo ennen yrittäjyyttä ja työkokemusta oli niin julkiselta, yksityiseltä kuin kolmanneltakin sektorilta.

Haastattelut järjestettiin Teams-yhteydellä huhti-toukokuun aikana 2022. Yrittäjät olivat kaikki eri puolilta Suomea, eikä haastattelujen järjestäminen kasvokkain ollut tämän takia mahdollista. Ensimmäinen haastattelu pidettiin 6.4.22 ja viimeinen

haastattelu toteutettiin 13.5.22. Haastateltaville oli lähetetty etukäteen sähköposti, missä pyydettiin täyttämään tutkimuslupa sekä mukana oli saatekirje, jossa kerrottiin tarkemmin tutkimuksesta. Samassa viestissä pyydettiin haastattelua varten varaamaan aikaa noin tunti. Haastateltaville esitettiin kaikille samat kysymykset (liite 3) ja samassa järjestyksessä. Joitakin tarkentavia kysymyksiä saatettiin tehdä, joita ei ollut valmiina haastattelukysymyksissä. Haastattelun alussa haastateltaville kerrottiin, että haastattelu tullaan nauhoittamaan ja litteroimaan nauhoituksen pohjalta. Kaikki haastatellut olivat varanneet haastattelua varten aikaa tunnin, ja olivat varmistaneet rauhallisen ajan ja tilan itselleen. Kaikki haastattelut kestivät sille varatun ajan, tunnin. Joidenkin kohdalla keskustelu olisi jatkunut pidempäänkin, mutta olimme tehneet päätöksen rajata aika kaikkien kohdalla tuntiin, jotta saimme tasavertaisen otoksen jokaisen kohdalla.

Haastattelutilanteessa olimme kaikissa paitsi yhdessä molemmat läsnä. Haastattelun kulku käytiin alussa haastateltavan kanssa läpi, ja siinä kerrottiin, että toinen meistä toimi haastattelijana ja toinen havainnoitsijana. Haastattelukysymykset olivat kaikille samat ja kysymykset esitettiin pääsääntöisesti ennalta laaditussa järjestyksessä. Havainnoitsija teki muistiinpanoja haastattelujen aikana ja esitti tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Lopussa haastateltaville annettiin mahdollisuus lisätä omasta mielestään sosiaalialaan yrittäjyyteen oleellisia asioita, joita ei välttämättä ennalta laadittujen kysymysten kautta tullut esiin.

Teams-ohjelmasta saa tallennuksen yhteydessä valittua ohjelman tekemän litteroinnin, jonka pohjalta teimme tarkemman litteroinnin kaikesta materiaalista. Haastattelutallenteet katsottiin läpi kokonaisuudessaan ja litteroitiin yleiskielelle, jotta haastateltavia ei voi tunnistaa opinnäytetyön tulososiossa käytetyistä suorista lainauksista. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 87 sivua fontin ollessa Arial, kokoa 12pt ja rivivälillä 1,5.

Myöhemmin tallenteet katsottiin läpi uudestaan ja litteroinnit tarkistettiin sekä korjattiin tarpeen mukaan. Litteroidut aineistot käytiin läpi lukien huolella ja niistä koodattiin eri väreillä tutkimuskysymysten kannalta oleelliset kohdat. Värikoodatuista kohdista poimittiin keskeisimmät ilmaukset erilliseen taulukkoon. Alkupu-

räisistä ilmauksista muodostettiin pelkistettyjä ilmauksia, jotka ryhmiteltiin eri alaluokkiin teemojen mukaan. Esimerkki aineiston pelkistämisestä on kuvattu taulukossa 1 ja esimerkki aineiston ryhmittelystä on kuvattu taulukossa 2.

TAULUKKO 1. Aineiston pelkistäminen

TUTKIMUSKYSYMYKSI: Mitkä tekijät vaikuttivat sosiaalialan yrittäjäksi lähtemiseen?	
Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
kyllä se niinku se niin sanottu yrittäjän vapaus on varmasti se, että mä teen niinku sen työn niinku omalla laillani vaikkakaan ole niinku vapaa säännöksistä ja sote alan niinku eettisistä ohjeista ja kaikesta tästä.	Yrittäjän vapaus
se työpaine mikä siellä lastensuojelussa on, ettei niinkun..ei ollut aikaa tehdä ehkä töitä niin hyvin kuin olisi halunnut tehdä.	Eettinen ristiriita aiemmassa työssä
Siellä oli sellaisia organisatorisia mutkia tai ongelmia mitkä mun mielestä tai meidän mielestä ei ole enää niinku tätä nykypäivää ole, että sitten ajateltiin, että kyllä me pystyttäisiin tätä tekemään vähän niinku järkevämmiin ja sekä työntekijä lähtöisemmin että myös sitten asiakaslähtöisemmin tätä hommaa.	Tarkoituksettomilta tuntuvat toimintatavat

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston ryhmittelystä

TUTKIMUSKYSYMYS: Mitkä tekijät vaikuttivat sosiaalialan yrittäjäksi lähtemiseen?	
Pelkistetty ilmaus	Alaluokat
Järjettömältä tuntuvat toimintatavat	Työantajasta riippuvat tekijät
Huonot työolot	
Työnantajan mahdottomat vaatimukset	
Kunnianhimo	Halu tehdä laadukasta työtä
Kutsumus	
Ammattiylpeys	

5 TULOKSET

5.1 Yrittäjyyteen motivoineet tekijät

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät ovat motivoineet sosiaalialan ammattilaisia lähtemään yrittäjiksi. Aineistosta nousi esiin neljä pääteemaa, jotka olivat yrittäjyyteen lähtemisen taustalla. Nämä teemat olivat yrittäjän vapaus, koetut eettiset ristiriidat, työn laatu sekä taloudelliset tekijät.

5.1.0 Yrittäjän vapaus

Yrittäjän vapauteen liittyi mahdollisuus vaikuttaa omiin työoloihin ja työaikoihin. Yrittäjät yhdistivät vapauteen kuitenkin myös vastuun ja tiedostivat, että eivät ole vapaita sosiaalialaa ohjaavista säännöistä ja eettisistä ohjeista. Yrittäjyyteen kuului toisinaan pitkät työpäivät tai työskentely viikonloppuisin, mutta sen kuormittavuus koettiin kohtuullisena, koska yrittäjyys oli oma valinta ja etenkin asiakastyöhön käytetty aika oli yhtä kuin palkka.

“Kyllä se niinku se niin sanottu yrittäjän vapaus on varmasti se, että mä teen niinku sen työn niinku omalla laillani vaikkenkaan ole niinku vapaa säännöksistä ja sote alan niinku eettisistä ohjeista ja kaikesta tästä.”

Pienyrittäjät ovat vapaita isojen organisaatioiden jäykistä rakenteista, mitkä usein hidastavat päätösten tekemistä ja estävät ketterän reagoinnin uusissa tilanteissa. Yrittäjänä pystyi käyttämään enemmän omaa luovuutta ja kokeilemaan uusia toimintatapoja ilman, että asioita piti hyväksyttää eri johtoportaisissa ja odottaa lupaa toiselta taholta.

“Jos sä oot jossain isossa firmassa niin sä teet niinku sulle sanotaan. Jos sä haluat kehittää jonkun uuden työmuodon niin se on monen vuoden juttu.”

5.1.1 Eettiset ristiriidat

Vastauksista nousi vahvasti esiin väsyminen sosiaalialaan ja sitä leimaaviin realliteetteihin. Monella oli vahva visio siitä, millaista työtä he itse haluavat tehdä ja toteuttaa, mutta silloisilla työnantajilla se ei ollut mahdollista. Haastateltavat kuvasivat sitä, miten he olivat pitkään pohtineet sitä ristiriitaa, minkä ulkopuolinen työnantaja ja omat arvot ja jaksaminen luo. Haastateltavat toivat myös esiin työn paineita ja sitä, miten ei kyennyt tekemään omasta mielestään merkityksellistä työtä annetuilla resursseilla.

“Siinä työpaikassa, jossa mä olin niin työolot ei ollut kauhean kaksiset.”

Eettisiä ristiriitoja oli koettu muun muassa puutteellisten työntekijäresurssien vuoksi ja taloudellisten vaikuttimien takia. Kokemus siitä, miten raha oli määritellyt edellisissä työpaikoissa liikaa työn tekoa, oli synnyttänyt ajatuksen, että työtä voisi tehdä toisinkin.

“kyllästyin siihen, että raha määräsi aivan kaiken.”

“Olisiko raha ollut motivoivana tekijänä ryhtyä yrittäjyyteen niin ei, en missään nimessä ole siinä vaiheessa sitä silleen ajatellut.”

Työnantajasta riippuvat tekijät olivat aiheuttaneet myös ristiriitaisia tuntemuksia ja haastateltavat pitivät tärkeänä sitä, että saivat laatia itse työnsä säännöt eivätkä joutuneet mukautumaan ulkopuolelta annettuihin toimintatapoihin. Järjettömiltä tuntuviin sääntöihin mukautuminen koettiin turhauttavaksi ja yrittäjänä ollessa sai itse valita, mihin aikansa käyttää ja saattoi jopa kokea käyttävänsä aikansa tehokkaammin asiakastyön hyväksi.

“Siinä hetkessä tuntui sitten, että ei tässä nyt ole mitään järkeä näitä tehdä näin ja kuvittelin, että pystyn itse ratkaisemaan asiat.”

5.1.2 Työn laatu

Halu tehdä laadukasta työtä nousi esiin aineistosta, sillä yrittäjät olivat kokeneet, että työntekijän roolissa he eivät olleet pystyneet vaikuttamaan työnsä sisältöihin. Haastateltavilla oli tarve ja halu perustaa yritys, jossa sekä työntekijät että asiakkaat voivat hyvin. Yrittäjyys mahdollisti työn tekemisen enemmän oman näköisesti ja työstä saatu hyvä palaute toi varmuutta siihen, että yrittäjyys oli ollut oikea valinta. Vaikka tie yrittäjäksi oli usein ollut kivinen ja yrittäjyyden alku ollut rankka oppirahoineen, sai hyvä asiakaspalaute uskomaan, että omaan näkemykseen kannatti luottaa ja omasta ammattitaidosta oltiin ylpeitä.

”Mutta esimerkiksi erinomainen asiakaspalaute antaa sen selkänöjan, että tämä on ehkä jotain sellaista mitä kannattaa jatkaa ja jos siihen on mahdollisuuksia, niin kyl mä siitä niinku kynsin hampain pidän kiinni.”

”Sitten semmoinen kunnianhimo et mä haluisin voittaa kaikki nää kilpailijat sillä laadulla.”

”No tietysti se, että niinku yrittäjänä toimiessa niin voin tehdä sitä asiakastyötä enemmän sen näköisesti kuin haluan.”

5.1.3 Taloudelliset tekijät

Yksikään haastatelluista ei tuonut esiin, että raha olisi ollut motivoiva tekijä yrittäjäksi lähtemiseen. Sosiaalialan realiteetit olivat hahmottuneet kaikille jo työntekijänä ollessa eikä kellään ollut ruusunpunaisia haaveita siitä, että yrittäjänä sosiaalialalla pääsisi rikastumaan. Raha on kuitenkin haastateltavien mukaan asia, jota yrittäjänä ei pysty sivuuttamaan ja jotain sen päälle on yrittäjänä ymmärrettävä. Tulotason kerrottiin olevan yrittäjänä parempi kuin työntekijänä, mutta sen katsottiin olevan oikeutettu korvaus hyvin tehdystä työstä.

”Ei se ollut se alunperin silloin se ajatus että tota että lähdetään tie-naamaan.”

”Vaikka nyt tietysti tällä hetkellä toimeentulo on niin kun vähän parempaa kuin mitä siellä kunnalla, että ei se tietysti haittaa, että siitä saa niinku hyvän korvauksen siitä, jos tekee niinku työn hyvin joo.”

”Sosiaaliala kyllä se on... Se ei ole kyllä semmoinen yrittäjäksi ei kannata sosiaalialalle lähteä niinku rahan takia, mutta sun on pakko tajuuta rahaa...”

5.2 Sosiaalialan arvojen yhdistäminen yrittäjyyteen

Toinen tutkimuskysymyksemme liittyi sosiaalialan arvoihin ja niiden toteutumiseen yrittäjänä toimiessa. Tapa puhua sosiaalialasta on aina ollut arvojen värittämää ja sosiaalialan eettisyydestä puhutaan paljon. Kun työskentelee jollekin ulkopuoliselle, on helpompaa ehkä todeta, että kyseisessä työpaikassa toimitaan omien arvojen vastaisesti, mutta kun tilanne on se, että ole itse se, joka määrittelee työpaikan arvot ja tavat toimia, on valinnoista otettava myös vastuu. Halusimme kuulla yrittäjiltä, kokevatko he sosiaalialan arvojen tulevan haastetuksi yrittäjyydessä ja joutuvatko he tekemään yritystoiminnan kannattavuuden takia valintoja, jotka aiheuttaisivat ristiriitoja sosiaalialan arvoihin nähden.

Aineisto jakautui selkeästi kahteen osioon: arvojen mukaisen työn mahdollistamiseen sekä tekijöihin, jotka haastoivat arvojen mukaisen työskentelyn. Yrittäjyys toisaalta teki mahdolliseksi arvojen mukaisen työskentelyn aiempaa paremmin, mutta samalla yrittäjyyteen liittyvät realiteetit tekivät haastavaksi arvoista kiinni pitämisen. Arvojen mukainen työskentely koettiin mahdollisena, koska yrittäjänä luo itse itselleen työskentelyn reunaehdot. Haastatteluista kävi ilmi, että ulkopuoliselle työskennellessä ei aina koettu, että oman työnsä ja sanojensa takana pysyisi aidosti seisomaan. Työtä ohjaavien arvojen ei koettu tulevan näkyväksi konkreettisessa työssä. Omassa yrityksessä näiden arvojen toteutuminen ja niistä kiinnipitäminen koettiin helpommaksi.

”Mutta se intohimo mikä mulla on, että mä autan ihmisiä sydämellä ja etiikan mukaisesti ja säilytän samalla ne kaikki arvot.”

Yrittäjät pohtivat myös sosiaalialaa laajemmin ja yrittäjyyden yhdistämistä sosiaalialaan. Haasteet eivät välttämättä liittyneet niinkään yrittäjyyteen itsessään vaan siihen, että sosiaalialalla tavalla tai toisella ihmisen hädällä tienataan.

”No välillä vähän mä ajattelin, että osaltaan se liittyy varmaan siihen, että... että kun kuitenkin oli yritys kuinka eettisesti toimiva tahansa toi

ajatus siitä, että... että ei tehdä niinku rahaa rahan tekemisen takia, mikä esimerkiksi meillä on yksi iso arvo itsellä... niin onhan se kuitenkin loppujen lopuksi yksityinen sosiaaliala, niin siinä tehdään rahaa toisten ihmisten hädällä.. vaikka se niin kuin onkin niin että että tota kuinka että tarjotaan laadukkaita palveluita ja halutaan niinku auttaa asiakasta niin kuitenkin viime kädessä siinä tehdään tuottoa muiden ihmisten hädällä ja usein vielä lasten hädällä niin ehkä siihen liittyy semmoisia tiettyjä moraalisia haasteita...”

Raha säätelee työtä ja yrittäjyyttä vahvasti. Kaikki haastatellut totesivat, ettei rahaa voi yrittäjänä ollessa sivuuttaa ja yrittäjyys on loppujen lopuksi yksinkertaista matematiikkaa: tuloja on tultava kuluja enemmän. Yrittäjän on punnittava ratkaisuisaan, mikä toiminta kannattaa ja paljonko se maksaa. Yrittäjänä ei ole varaa hyväntekeväisyyteen tai sille on vähintäänkin mietittävä arvo imagon kannalta, mihin tällaisilla valinnoilla on suora vaikutus.

Yhtenä ongelmana koettiin ajankäyttö ja se, miten paljon hyötyä kulutettuun aikaan nähden saa. Esimerkiksi toiminnan kehittämiseen käytetty aika koettiin haasteelliseksi, koska se oli pois asiakastyöstä eli siitä työstä, mikä tuo rahaa. Toisaalta kehittämistyö on yrityksille välttämätöntä, koska sillä taataan työn jatkuminen alati muuttuvassa toimintaympäristössä.

”Tavallaan, että kyllähän meidän yksityispuolella mitä me tehdään töitä niin kyllä se niinku semmoinen raaka peli on että kyllä se kaikki mitataan rahassa. Kaikki tunnit liikkumiset, tekemiset, ajankäyttö. Kaikki on niinku rahassa... Että kyllä tämä ihan täyttä kovaa bisnestä on.

”Että mikään liiketoiminta ei voi toimia miinuksella se on selvää, että jokaisen liiketoiminnan täytyy tuottaa voittoa, mutta se, että meillä on kuitenkin ensisijainen kun lähdettiin ensimmäisiä asiakkaitakin kun saatiin ja ensimmäisiä työskentelyitä, niin meidän tavoite oli kuitenkin se, että saadaan tehtyä laadukasta työtä ja niin kuin toteutettua, se meidän asiakaslupaus”

Haastatteluissa yrittäjät nostivat esiin kuntien vaatimat palvelutuottajien kilpailutukset, jotka koettiin osin jopa kohtuuttomina. Pienyrityksen ääni ei nouse kuuluviin isojen pörssiyritysten lomasta eikä pienyrittäjien koettu saavan edes mahdollisuutta toimia samoilla markkinoilla. Toisaalta pienestä yrityksestä koettiin myös olevan hyötyä siten, ettei pientä yritystä koeta markkinoille uhkana. Kilpailutuksista johtuvat arvoriidat vaikuttivat yrittäjien näkökulmasta jopa kohtuut-

tomilta ja asettivat yritykset eriarvoiseen asemaan. Kilpailutuksien ehtoja ei koettu tarkoituksenmukaisina tai ne oli asetettu epärealistisiksi. Kilpailutusten ehdot saattoivat johtaa siihen, että työn laadusta oli tingittävä saadakseen asiakkauksia. Toisaalta, jos kilpailutuksiin ei osallistunut, vaikutti se konkreettisesti asiakasmääriin.

”Ihan perseestä. Ihan täyttä paskaa. Ihan epäreilua. Ihan pienyrittäjänä täysin mahdotonta kilpailla isojen Familiar ja Humana ja Mehiläisten.. ei mitään mahdollisuutta. Merikratos ja Profiamit ja ne jyrää täysin. Ne sanelee tätä alaa ne määrää ja muokkaa tätä alaa.”

”Että se kilpailutus on vaatinut meiltä kyllä joo sen, että me on jouduttu esimerkiksi huonontaa meidän työn laatua todellakin paljon, että me voidaan siihen kilpailutukseen osallistua ja tehdä kilpailutuksen mukaista työtä.”

5.3 Tulevaisuuden visiot yrittäjänä toimiessa

Haastattelun lopussa kysyttiin yrittäjien visioita yritystoimintansa suhteen tulevaisuudessa. Halusimme kuulla, millaisia tavoitteita yrittäjillä oli liiketoimintansa suhteen, vaikka yrittäjyyteen ei oltu lähdetty varsinaiset kasvutavoitteet mielessä. Haastatteluissa selvisi, että yrittäjät olivat hyvin erilaisissa vaiheissa yritystoimintansa suhteen eivätkä tulevaisuuteen liittyvät tavoitteet olleet samankaltaisia. Osa haastatelluista yrittäjistä oli melko tuoreita yrittäjiä, joten luonnollisesti tulevaisuuden tavoitteet liittyivät yritystoiminnan vakauttamiseen ja oman paikan löytämiseen palveluverkostossa. Yritystoiminnassa oli saavutettu vaihe, jossa asiat hoituivat ja toiminta tuotti elannon eikä yrityksen kasvuun tai laajenemiseen ollut suurta kiinnostusta.

”Mut semmonen, että päästäisiin semmoiseen niinku tasaiseen tilanteeseen olla tunnettu ja luotettava toimija ja ylläpitää sitä hyvää, mikä me on saatu jo rakennettua.”

”No tavoitteena ja ajatuksena olis se, että saataisi tavallaan tilanne semmoiseksi, että meillä olisi riittävän monta työntekijää niin että toiminta pyörisi tuota vähän niin kuin, ikään kuin omalla painollaan.”

Vaikka yritystoiminnasta oli jo kertynyt kokemusta ja yritys oli pyörinyt jo useamman vuoden, ei se taannut kasvunäkymiä tulevaisuuteen. Tällöin toiveena oli toiminnan jatkuminen samanlaisena ja niin sanotusti hengissä pysyminen. Muutos

nähtiin myös pakollisena yrityksen tulevaisuuden kannalta, koska toinen vaihtoehto olisi ollut toiminnan loppuminen

“No lähinnä ehkä se, että pysyttäis nyt hengissä. Pystyssä.”

“Tää muutos on niinku mun mielestä tulee meille tekemään sen, että joko me kuollaan nyt ihan oikeasti pois tai sitten ihan oikeasti kasvetaan.”

Yksi yrittäjistä kertoi yrityksen olevan vahvalla kasvukäyrällä, mikä oli poikkeus muihin verrattuna. Toiminnan laajentuminen asetti haasteen toiminnan kasvatamisen ja “järjen päässä pitämisen” suhteen. Tunnistettiin tarve hillitä kasvuprosessia, jotta pystyttiin minimoimaan laajentumisesta aiheutuvia negatiiviseksi koettuja ilmiöitä. Laajenemista ei haluttu tehdä työn laadun tai työhyvinvoinnin kustannuksella.

“...mutta tavoitteena ei ole semmoinen niin kuin mikään, että mehän me ei haluta olla mikään jättisuuri yritys, jossa ei enää tiedä, että ketä on töissä ja ketä ei tai se että ei haluta tilanteeseen, jossa yksittäisen työntekijän asiat muuttuu sinällään niinku osaksi massaa ja vähän yhdentekeviks, koska jos työntekijöitä on jo 500 niin mitäs yhden ihmisen asioilla sitten on väliä tai edes kahdenkymmenen?”

“Mutta kasvutavoite ja, että oltaisiin suurempia ja kauniimpia. Se kai se on. Tää muutos on niinku mun mielestä tulee meille tekemään sen, että joko me kuollaan nyt ihan oikeasti pois tai sitten ihan oikeasti kasvetaan.”

Varsinaisia esteitä yritystoiminnan kasvattamiselle ei aineistosta noussut esiin, mutta kasvua hidastavaksi tekijäksi koettiin tietynlaisen osaamisen puute. Yrityksen kasvu olisi edellyttänyt sellaista liiketoiminnan osaamista, jota ei koettu hallittavan. Osaamisen hankkiminen olisi edellyttänyt lisäkoulutautumista tai ulkopuolisen osaamisen palkkaamista. Sama haaste nousi esiin myös palveluiden markkinoimiseen ja yrityksen brändäämiseen liittyen, mitä vierastettiin sosiaalialalla. Yksikään haastatelluista yrittäjistä ei tuonut esiin, että yrittäjyyden aikana liiketalous olisi alkanut kiinnostaa enemmän tai olisi tullut suurta halua hankkia sen alan osaamista. Taloudellinen osaaminen näyttäytyi enemmän välttämättömänä pakkona yrittäjyydessä ja se mieluummin ulkoistettiin.

“Sitten jos lähtee hirveästi isommaksi niin sitten tuntuu et sit siinä tarvis olla joku, jolla olisi enemmän sitä sen tyyppistä osaamista, kun

me nyt ollaan kuitenkin sitten sosiaalialalle koulutettuja ihmisiä, niin meillä on kuitenkin sitten se osaaminen siinä perustyössä.”

”... jotenkin tämmöinen niinku haastava tie sosiaalialan palveluissa tää tuota mainostaminen ja brändäys, että minkä verran... että kun ei ole ollut hirveästi tapana mainostaa ja pitää niinku hirveätä meteliä niistä palveluista ja jotenkin tuoda niitä palveluita tykö...”

Aineistosta nousi esiin myös kasvutavoitteita, jotka eivät liittyneet yritystoimintaan suoraan, vaan omaan ammatilliseen kasvuun ja siihen, mitä haluaa omalta tulevaisuudeltaan työn puolesta. Sosiaalialan tarjoamat suuntautumisvaihtoehdot koettiin kuitenkin hyvänä eikä yrittäjyydestä kukaan kokenut haluavansa luopua, vaikka sitten työnkuva muuttuisikin.

”Jos kuusikymppisenä, eläkkeelle ja möis oman osansa pois. Olisiko se ehkä hyvä tavoite? En tiedä.”

“Jaksaako sitä sitten kuusikymppisenä käydä niinku pelaamassa bilistä niinku teinien kanssa ja kiinnostaako niitä sitten enää lähteä sitten täti-ihmisten kanssa että ehkä siinä mut sit taas toisaalta sitten on kuitenkin juuri voi opiskella niinku jotain terapiaopintoja tai tämän tyyppisiä jotka on sitten eri näköistä että et mut en mä kyl varmaan yrittäjyyttä niinku vaihda pois.”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sosiaalialan avopalveluita tuottavien pienyrittäjien kokemuksia yrittäjyydestä sosiaalialalla sekä syitä, jotka olivat johtaneet yrittäjyyden valintaan omalla uralla. Sosiaalialalla on omat historialliset lähtökohdansa esimerkiksi vapaaehtoisuudessa tai kristillisessä laupeuden työssä ja niistä näkökulmista katsottuna ajattelimme yrittäjyyden tuovan mukanaan omanlaisiaan erityispiirteitä sosiaalialan työn tekemiseen. Kiinnostuksen kohteina tässä opinnäytetyössä olivat etiikka ja yrittäjyys sekä se, millaisena nämä näyttäytyvät sosiaalialalla.

Kysymykseen siitä, mitkä tekijät vaikuttivat sosiaalialan yrittäjäksi lähtemiseen, nousi vastauksista selkeä halu vaikuttaa oman työn sisältöihin ja työn laatuun. Myös väsyminen sosiaalialaan ja omien arvojen välinen ristiriita työntäjän odotuksiin nähden näkyi vastauksissa. Yrittäjät tavoittelivat elämänmuutosta, jolla olisi vaikutusta sekä työ- että henkilökohtaiseen elämään. Henkilöiden polku yrittäjäksi oli kaikilla omanlaisensa, mutta kaikkia yhdisti halu tehdä oman näköistä työtä eettisesti kestäväällä tavalla.

Eettisen toiminnan ja yrittäjyyden yhdistäminen koettiin osittain ristiriitaiseksi. Yrittäjyyden nähtiin toisaalta mahdollistavan omien arvojen mukaisen työskentelyn ja motiivit yrittäjänä toimimiseen voitiin nähdä jopa eettisinä valintoina, kun puntarissa oli ollut omien arvojen mukaisen työn tekeminen tai ulkopuolisen työntäjän leivissä oleminen. Toisaalta yrittäjyys itsessään asetti haasteita eettiselle työskentelylle, kun yrittäjyyden mukanaan tuomat realiteetit oli huomioitava työssä.

Haastateltavat toivat esiin kuntien kilpailutusten aiheuttamat haasteet eettiselle toiminnalle, sillä pärjätäkseen kilpailutuksissa oli työn laadusta usein tingittävä ja pienyritysten oli vaikeaa pärjätä isojen yritysten rinnalla. Yrittäjät olivat kuitenkin löytäneet toimivan ja tyydyttävän tavan saada jalansijaa sosiaalialan kentällä. Jo yrittäjyyttä ennen muodostetut verkostot edesauttoivat asiakkuuksien saamisessa ja luotettavuuden rakentamisessa.

Yrittäjyyden koettiin vaativan sellaista osaamista, mitä ei aina koettu omaksi vahvuudeksi, mutta missään vastauksissa se ei noussut esteeksi toimia yrittäjänä. Pikemminkin koettiin, että se osaaminen ja tieto, mitä yrittäjillä oli, oli riittävää ja antoi hyvät mahdollisuudet toimia yrittäjänä. Byrokratia, jota yrityksen perustaminen ja ylläpitäminen vaatii, koettiin välttämättömänä osana työtä, mutta se ei määritellyt itse sosiaalialan työtä, jota varten yrittäjät olivat halunneet aloittaa yritystoiminnan.

Yrittäjien tulevaisuuden näkymät sosiaalialan yrittäjänä olivat toiveikkaita, mutta samalla hyvin maltillisia. Yritystoiminnan kasvu haluttiin pitää kohtuullisena ja hallittavana, yrityksen kasvu nähtiin kuitenkin myös edellytyksenä yritystoiminnan säilymiselle sote-uudistuksen myötä. Yrityksen huomattavaan kasvuun olisi myös tarvittu lisäosaamista, mitä ei koettu merkitykselliseksi työn sisällön kannalta. Yrittäjyydessä haluttiin keskittyä enemmän työn laatuun kuin mahdolliseen yrityksen kasvuun laadun kustannuksella.

Tulevaisuudessa sosiaalialan koulutukseen olisi tarve lisätä enemmän liiketalouden osaamista sekä koulutusta liittyen yrittäjyyteen. Tällä hetkellä koulutuksissa ei huomioida kaikkea sitä osaamista, mitä yrittäjänä tulee tarvitsemaan, vaikka iso osa sosiaalialan ammattilaisista tuleekin mahdollisesti toimimaan omassa yrityksessä. Yrittäjyys yhtenä työllistymisen mahdollisuutena tulisi huomioida realistisena osana työmarkkinoita. Johtajakoulutuksia ja esimieskoulutuksia on tarjolla ja se huomioidaan, mutta niistä ei saa vastauksia yrittäjänä toimimiseen. Olisiko jopa mahdollista yhdistää liiketalouden ja sosiaalialan opintoja, siten, että niistä saisi toimivan kokonaisuuden yrittäjyydestä kiinnostuneille.

7 POHDINTA

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisiä peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Nämä periaatteet ohjaavat tutkimustyötä ja auttavat ratkaisemaan eettisiä haasteita, joita tutkimustyön käytännössä voi tulla vastaan. (ALLEA 2020, 4.) Tutkimusta tehtäessä on oltava rehellinen, avoin, huolellinen ja kunnioitettava muiden tutkijoiden työtä (Arene ry 2019, 8). Etiikan ja tutkimuksen välistä yhteyttä on kahdenlaista. Tulokset, joita tutkimuksesta saadaan, vaikuttavat suoraan eettisiin valintoihin. Kuitenkin myös eettiset näkökulmat ohjaavat tutkijaa työssään ja siihen liittyviin valintoihin. Tieteen etiikaksi kutsutaan tätä etiikan ja tutkimuksen yhteyttä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 125).

Laadullisessa tutkimuksessa korostuu tutkimuksen eettisyys, sillä laadullisen tutkimuksen menetelmät ovat lähellä arjen vuorovaikutusta. Tutkijan institutionaalinen asema asettaa hänet toisenlaiseen asemaan, kuin mitä arkielämän vuorovaikutussuhteissa on. Avoimessa tiedonkeruumenetelmässä tutkimusasetelman eettisiä ongelmia on hankala etukäteen arvioida. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 125). Hyvän tutkimuksen kriteerinä voidaan pitää tutkimuksen johdonmukaisuutta ja eettistä sitoutuneisuutta. Eettisesti kestävä tutkimus on laadukasta tutkimusta, jota laadullinen tutkimus ei välttämättä aina ole. Eettisyys on vahvasti sidoksissa laadukkaasti laadittuun tutkimussuunnitelmaan, sopivaan tutkimusasetelmaan sekä hyvin tehtyyn raportointiin. Eettisyys on näin ollen luotettavuus- ja arviointikriteereihin sidoksissa oleva asia. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 127).

Tiedostimme, että selvitettäessä arvoja ja niiden toteutumista työssä, liikutaan hyvin herkällä alueella etenkin kun tutkimuksen kohteena ovat yrittäjät, jotka ovat samalla yrityksensä kasvot. Vaikka korostimme tutkittavien anonymiteettia opinäytetyössä, joutuivat he silti kohtaamaan meidät tutkijoina, mikä saattoi vaikuttaa vastauksiin. Mikäli yrittäjillä olisi ollut mahdollisuus tuottaa vastaukset esimerkiksi kirjallisesti ilman, että meilläkään olisi ollut mahdollisuutta yhdistää vastaajia vastauksiin, olisivat tulokset saattaneet olla toisenlaiset.

Yrittäjät, jotka valikoituivat tutkimukseemme olivat yrittäjiä, joihin meillä ei tutkijoina ollut aikaisempaa suhdetta. Näin ollen pystyimme suhtautumaan puolueettomasti ja esteettömästi tutkittaviin yrittäjiin. Olemme oman työ- ja opiskeluramme aikana tutustuneet monipuolisesti sekä yksityisiin, että julkisiin sosiaalialan palveluihin ja niiden tuottajiin ja näin saaneet näkökulmaa molemmilta puolilta. Koska emme kumpikaan omaa yrittäjätaustaa, pystyimme toisaalta suhtautumaan avoimesti yrittäjien kokemuksiin, mutta toisaalta oli haastavaa yrittää ymmärtää kaikkia tekijöitä, jotka vaikuttivat yrittäjänä toimimiseen.

Osoittautui haastavaksi löytää sosiaalihuollon avopalveluiden pienyrittäjiä internetin kautta ja siksi haku laajennettiin koskemaan koko maata. Yrittäjien tavoittaminen oli haastavaa yrittäjien kiireisen aikataulun vuoksi. Tutkittavien määrä oli verrattain pieni, mutta toisaalta laadullisen tutkimuksen tarkoitus ei olekaan tuottaa yleistettävää tietoa vaan tutkia kokemuksia ja ilmiöitä (Aaltola & Valli 2007, 70). Haastattelut tehtiin huhti-toukokuussa emmekä kokeneet ajankohdan vaikuttaneen pieneen osallistujamäärään. Pienyrittäjät joutuvat kuitenkin priorisoimaan ajankäyttöään ja siksi ehkä valikoivat tarkemmin, mihin käytettävissä olevan ajan kuluttavat.

Tutkimukseen sopiville yrittäjille lähetettiin saatekirje, jossa kerrottiin tutkimuksesta tarkemmin ja jonka avulla yrittäjät saivat tietoa tehdäkseen päätöksen tutkimukseen osallistumisesta. Lisäksi heillä oli mahdollisuus kysyä lisätietoja sekä meiltä opinnäytetyön tekijöiltä että opinnäytetyötämme ohjaavalta opettajalta. Näin varmistettiin, että tutkittavat tiesivät mihin osallistuvat.

Halukkuutensa osallistua tutkimukseen ilmaisseet yrittäjät täyttivät suostumuslomakkeen, jossa antoivat luvan käyttää haastattelussa saatua aineistoa opinnäytetyössämme. Suostumuslomakkeessa kerrottiin, että osallistuminen on vapaaehtoista ja anonyymia sekä tutkimuksen päätyttyä aineisto tullaan tuhoamaan.

Haastattelut suoritettiin Teamsin kautta etäyhteydellä ja haastattelut tallennettiin myöhempää litterointia varten. Aineisto tallennettiin meidän omiin henkilökohtaisiin arkistoihimme. Ennen tallennuksen aloitusta tutkittavilta pyydettiin lupa tallennuksen aloittamiseen sekä kerrottiin, miten tallenteiden kanssa toimitaan opinnäytetyön valmistuttua. Tallennuksen alussa kävimme vielä haastateltavien

kanssa läpi tutkimuksen anonymiteetin sekä luvan käyttää tallennetta aineiston analyysissa. Yksi yrittäjistä ei toimittanut kirjallista suostumuslomaketta jälkikäteen lähetetyistä pyynnöistä huolimatta, mutta ei esittänyt myöskään kieltoa käyttää haastatteluaineistoa opinnäytetyössämme. Tällöin katsoimme suostumukseksi hänen antamansa luvan haastattelun nauhoittamiseen, mikä on kuuluvissa haastattelutallenteella.

Koko tutkimusprosessin ajan kävimme vuoropuhelua toistemme kanssa sekä reflektoimme tapaamme tehdä tutkimusta sekä aineistosta nousseita seikkoja. Reflektointi tutkimusta tehdessä tarkoittaa koko projektin aikana tapahtuvaa oman toiminnan kriittistä pohdintaa ja itsearviointia (KvaliMot). Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi myös se, että tutkijoita oli kaksi ja kävimme molemmat läpi aineiston, jolloin pystyimme täydentämään toistemme huomioita.

7.2 Opinnäytetyöprosessi

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessiin kului aikaa reilu vuosi ideasta valmiiseen tuotokseen. Yhteistyö opinnäytetyötekijöiden kesken sujui hyvin, sillä takana oli aiempi yhteinen opinnäytetyö ja sitä kautta toimintatavat olivat jo tuttuja. Aineiston keruu sujui suunnitellusti, vaikka olisi ollut toivottavaa saada tutkimusta varten isompi otanta. Etäyhteydellä toteutetut haastattelut mahdollistivat yrittäjille joustavan osallistumisen eikä haastattelut vaatineet isompia järjestelyjä ajan tai paikan suhteen.

On aiheellista pohtia, vaikuttiko etäyhteydellä suoritettut haastattelut vuorovaikutuksen rakentamiseen haastateltavien kanssa ja olisiko fyysisesti samassa tilassa suoritettut haastattelut voineet johtaa toisen tyyppisiin vastauksiin. Etäyhteys karsii esimerkiksi kehonkielen pois, kun kamerakuvaan mahtuu pääsääntöisesti ainoastaan osallistujien kasvot. Haastattelujen aikana jouduttiin välillä laittamaan kamera kokonaan pois päältä nettiyhteyden toimimisen parantamiseksi. Toisaalta kaikki olivat koronapandemian vuoksi tottuneet etäyhteyksiin eikä Teams ollut kenellekään täysin uusi kokemus, mikä helpotti haastattelujen suorittamista etäyhteydellä.

Haastattelukysymysten laadinnassa olisi voinut olla apua sosiaalialan yrittäjyyden paremmasta tuntemisesta, jolloin kysymyksiä olisi ollut helpompi kohdentaa esimerkiksi tiettyihin yrittäjyyden haasteisiin. Tiedostimme haastattelukysymyksiä laatiessamme, että sosiaalialan ja yrittäjyyden arvojen yhdistämisestä voi olla hankalaa saada tietoa kysymällä suoraan yrittäjien arvomaailmasta. Tästä syystä haastattelukysymyksiä muodostettiin yrittäjyyden osa-alueilta, joissa oletimme yrittäjien kohtaavan arvoihin ja eettisyyteen liittyviä haasteita kuten esimerkiksi kilpailu sosiaalialalla sekä taloudellisten tekijöiden vaikutus yrittäjäksi lähtemisessä.

7.3 Jatkotutkimusaiheita

Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista selvittää, miten laitospalveluja tarjoavat yrittäjät kokevat sosiaalialan arvojen ja yrittäjyyden yhdistämisen. Samaa aihetta voisi laajentaa sosiaalialalla toimiviin suuryrityksiin. Myös pienyritysten johtajuutta ja esimiestyötä voisi tutkia yrittäjän näkökulmasta. Omassa opinnäytetyössämme selvitimme, mikä yrittäjiä motivoi lähtemään yrittäjiksi, mutta yhtä lailla voisi tutkia, mikä yrittäjiä motivoi jatkamaan yrittäjyyttä. Lisäksi jatkotutkimuksen paikka voisi olla, miten pienyrittäjät varautuvat tulevaisuuteen ja millaisia strategioita he tekevät yritystoiminnassaan. Tutkimuksessamme nousi esiin, että pienyrittäjillä ei ole mahdollisuutta resursoida aikaa tai rahaa toiminnan kehittämiseen tai kehittämistyöstä joudutaan tinkimään ensimmäisenä. Haastateltavat toivat esiin myös koronan vaikutukset sosiaalialan pienyrittäjiin sekä huolen hyvinvointialueiden vaikutuksesta heidän yritystensä tulevaisuuteen.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2017. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

ALLEA – All European Academies. Tutkimusetiikan eurooppalaiset käytännöt ja ohjeistus. Luettu 14.10.2022. [Finnish European Code of Conduct digital-financial.pdf \(allea.org\)](https://www.alllea.org/finnish-european-code-of-conduct-digital-financial.pdf)

Area ry. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Luettu 14.10.2022. [AMMATTIKORKEAKOULUJEN OPINNAYTETÖIDEN EETTISET SUOSITUKSET 2020.pdf \(arene.fi\)](https://www.arene.fi/AMMATTIKORKEAKOULUJEN_OPINNAYTETOIDEN_EETTISET_SUOSITUKSET_2020.pdf)

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA. 2003. Hyve ja elinkeinoelämän yhteiskuntavastuu. Luettu 11.10.2022. [Hyve ja elinkeinoelämän yhteiskuntavastuu - Eva](https://www.eva.fi/hyve-ja-elinkeinoelaman-yhteiskuntavastuu)

Hackett, S. Kuronen, M., Matthies, A-L. & Kresal, B. 2003. The motivation, professional development and identity of social work students in four European countries. *European journal of social work*, 6:2, 168-170. Luettu 10.10.2022. https://www.researchgate.net/publication/30051276_The_motivation_professional_development_and_identity_of_social_work_students_in_four_European_countries

Hartikainen, V. 2016. Sosiaalialan yön myytit ja arki. Sosiaalialan arvojen toteutuminen käytännön työssä. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu-tutkielma.

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Jaakkola, H. 2019. Valitse innostus. Voimakirja sosiaalialalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Kainlauri, A. 2007. Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Juva: WS Bookwell Oy.

Karvonen-Kälkäjä, A., Soback, D. & Uusitalo, S. 2009. Minäkö hyvinvointialan yrittäjäksi? Ohjeita sosiaali- ja terveysalan yritystä suunnittelevalle. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Kemppainen, T., Niskala, A., Peronius, N. & Pohjola A. (toim.) 2019. Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö. Tampere: Vastapaino (luettu sähköinen versio)

Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuvaja, S. 2010. Hyvä raha. Helsinki: Kirjapaja.

Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Luettu 21.10.2022.

[KvaliMOTV - 3.3.3 Tutkimuksen arviointi – reflektointia \(tuni.fi\)](#)

Lappalainen, T. 2018. Ammatit ykkösestä viimeiseen. Katso, miten arvostettu ammattisi on ja keneltä arvostus tulee. Entä keneltä ei? Suomen Kuvalehti 22/2018. Julkaistu 1.6.2018. Luettu 26.12.2021. Onko ammattisi nousussa vai laskussa? Katso, mitä ammatteja Suomi arvostaa – ja mitä ei - Suomenkuvalehti.fi

Merikanto, T. 2021. Yksityiset palveluntuottajat vastaan hallitus – näin sote-uudistuksen valmistelija vastaa uudistuksen arvostelijalle. YLE. Julkaistu 27.04.2021. Luettu 04.11.2022. [Yksityiset palveluntuottajat vastaan hallitus – näin sote-uudistuksen valmistelija vastaa uudistuksen arvostelijalle \(yle.fi\)](#)

Möttönen, T. (toim.) 2019. Yrittäjät Suomessa. Elinkeinovapaudesta yrittäjyysyhteiskuntaan. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Luettu 8.10.2022. [Yrittäjät Suomessa. Elinkeinovapaudesta yrittäjyysyhteiskuntaan. \(theseus.fi\)](#)

Pahikainen M. 2020. Aloittavan hyvinvointiyrityksen digitaalisen markkinoinnin suunnitelma. Liiketalouden koulutusohjelma. Centria ammattikorkeakoulu. Opinäytetyö.

Raunio, K. 2003. Sosiaalityö murroksessa. Tampere: Tammer-paino Oy.

Raunio, K. 2010. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Hakapaino.

Rissanen, S. & Sinkkonen, S. 2004. Hoivayrittäjyyden käsite, tausta ja erityispiirteet. Teoksessa Rissanen, S. & Sinkkonen, S. (toim.) Hoivayrittäjyys. Jyväskylä: PS-kustannus Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka A. 2006: Haastatteluaineiston analyysiin liittyvät sivut KvaliMOTV-sivustolla. Luettu 4.10.2022. https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2022. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus. Päivitetty 7.10.2022. Luettu 8.10.2022. <https://stm.fi/soteuudistus>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021. Palveluseteli. Päivitetty 1.7.2021. Luettu 25.10.2021. <https://stm.fi/palveluseteli>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021. Palveluseteli. Päivitetty 1.7.2021. Luettu 25.10.2021. [Palveluseteli - Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](#)

Suomen virallinen tilasto: Työssäkäynti [verkkójulkaisu]. Lokakuu 2019, Taukukko: Kuluttajahintaindeksi (2005=100). Helsinki: Tilastokeskus. Luettu

28.10.22. [Työlliset muuttujina Alue, Toimiala, Ammattiasema, Sukupuoli, Tiedot ja Vuosi. PxWeb \(stat.fi\)](#)

Svanberg, S. & Takala, E. 2020. Sosiaali- ja terveystieteiden yritysten eettisyys ja kannattavuus. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. [Microsoft Word - Svanberg&Takala opinnäytetyö.docx \(theseus.fi\)](#)

Tall, J. 2015. Tutkimus. Yrittäjän etiikka. Luettu 12.10.2022. [Yrittäjän etiikka - Yrittajat.fi](#)

Talentia ry. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Luettu 2.11.2021. <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Tenhunen, L. 2004. Yrittäminen sosiaali- ja terveysalalla. Vantaa: Dark Oy.

TESO ry. 2022. Tietoisku: pk-palveluntarjoajien roolia ei tule vähentää sotessa. Julkaistu 12.01.2021. Luettu 04.11.2022. [Tietoisku: PK-palveluntarjoajien roolia ei tule vähentää sotessa - TESO ry](#)

Toikko, T. 2012. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021. Toimialojen näkymät. Sote-toimiala. Luettu 16.6.2021. [TEM -asiakirjamalli \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2022. Sosiaali- ja terveystieteiden työvoima ja yrityskehittäminen. TEM toimialaraportit 2022:2. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Luettu 6.10.2022. [Sosiaali- ja terveystieteiden työvoima ja yrityskehittäminen \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Vuori, Jaana (toim.) (2020) Laadullinen sisällönanalyysi. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja). Luettu 18.9.22. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonaalyysi/>

Väisänen, K. 2019. Väärää yrittämistä. Kun teet kotiläksysi, rahan tuloa ei voi estää. Helsinki: Alma Talent.

Yrittäjät. 2021. Sote-uudistus epäonnistuu ilman yrittäjiä – ”Ilman paikallisia pienyrityksiä sote-palveluiden saatavuus heikentyy, varsinkin pienemmällä paikkakunnilla”. Julkaistu 01.04.2021. Luettu 04.11.2022. Sote-uudistus epäonnistuu ilman yrittäjiä - ”Ilman paikallisia pienyrityksiä sote-palveluiden saatavuus heikentyy, varsinkin pienemmällä paikkakunnilla” - Yrittajat.fi

Zheng, E.-L. 2019. Yrittäjyys ja ammatti-identiteetti sosiaalialalla. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu-tutkielma.

LIITTEET

Liite 1. Suostumuslomake

1 (1)

SUOSTUMUSLOMAKE

Sosiaalityötä sydän vai talous edellä?

Suostumus tutkimukseen osallistumiseksi

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tieteelliseen tutkimukseen, ja olen saanut kirjallista tietoa tutkimuksesta ja mahdollisuuden esittää siitä tutkijoille kysymyksiä. Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä sekä peruuttaa suostumus ja keskeyttää tutkimus väliaikaisesti syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että tiedot käsitellään luottamuksellisina.

Annan suostumukseni tutkimukseen.

Paikka ja päivämäärä

_____

Allekirjoitus

_____

Nimenselvennys

_____

Puhelinnumero

_____

sähköpostiosoite

Saatekirje
Tampereella 13.3.2022

Hyvä sosiaalialan yrittäjä,

Opiskelemme Sosionomi YAMK (Master of social services) tutkintoa Tampereen ammattikorkeakoulussa. Teemme opinnäytetyötä sosiaalialan pienyrittäjistä ja yksityisyrittäjyydestä sosiaalialan kentällä. Tutkimuksemme tavoitteena on tutkia, miten sosiaalialan arvot ja niihin liittyvät käytänteet toteutuvat sosiaalialan yrittäjien näkökulmasta.

Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää, miten sosiaalialan mikroyrittäjät kokevat yrittäjyyden reunaehtojen suhteuttamisen sosiaalialan arvoihin, etiikkaan ja ihanteisiin, jotka kumpuavat sosiaalialan historiasta ja perinteistä. Haastatteluiden avulla pyrimme saamaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin: mitkä tekijät vaikuttavat sosiaalialan yrittäjäksi lähtemiseen sekä millaisia mahdollisia arvostiritoja sosiaalialan yrittäjä kohtaa yritystoiminnassaan.

Kutsummekin nyt sinut, hyvä sosiaalialan asiantuntija, osaksi tutkimustamme ja toivomme, että saamme avullasi arvokasta tietoa tutkimukseemme. Tutkimus tullaan toteuttamaan noin tunnin mittaisina haastatteluina, joko etäyhteyden avulla tai siten, että tulemme paikan päälle haastattelemaan teitä. Haastattelut pyritään suorittamaan kokonaisuudessaan huhtikuun 2022 aikana. Soitamme teille maaliskuun viimeisellä viikolla ja varmistamme juuri teille sopivan haastattelu ajankohdan. Puhelun aikana on mahdollista kysyä vielä lisätietoja tutkimuksestamme.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista eikä siitä makseta palkkiota. Voitte peruuttaa osallistumisenne tutkimukseen koska tahansa. Mahdollinen osallistumisen peruuttaminen ei estä siihen asti kerättyjen tietojen käyttämistä tutkimuksessa edelleen.

Haastattelut tullaan käsittelemään nimettöminä, eikä niistä voi löytää jälkeinpäin mitään tunnistetietoja. Kerättyjä tietoja käsitellään luottamuksellisesti EU:n tietosuojasetuksen ja Suomen tietosuojalain edellyttämällä tavalla. Tutkimusta varten emme kerää henkilötietoja. Aineisto tullaan hävittämään asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua. Valmis tutkimus on löydettävissä ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto Theseuksesta.

Oheisen suostumuslomakkeen allekirjoittamalla ja meille toimittamalla annatte luvan tutkimukseen.

Mikäli sinulle herää kysymyksiä tutkimuksesta, voit olla yhteydessä meihin sähköpostitse:

Sanna Elonen sanna.elonen@tuni.fi

Sini Salminen sini.p.salminen@tuni.fi

Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Merja Sinkkonen, yliopettaja, TAMK
merja.sinkkonen@tuni.fi, puh. 050 432 5983

Yhteistyö terveisin,

Sini Salminen & Sanna Elonen

Liite 3. Haastattelukysymykset

Kerro lyhyesti yritystoiminnastasi:

- Kuinka kauan olet toiminut yrittäjänä?
- Miten asiakkaat ohjautuvat sinulle?
- Mitä kautta asiakkaat saavat tietoa palveluistasi?
- Kuinka suuri osa asiakkaista maksaa itse palvelun?

Miksi yrittäjäksi:

- Mitä töitä teit ennen yrittäjyyttä?
- Mikä sai sinut alkamaan yrittäjäksi?
- Onko työhistoriallasi vaikutusta siihen, että päätit aloittaa yrittäjyyden?
- Tavoittelitko jotain muutosta työelämässä, kun päädyit yrittäjäksi?
- Mikä vaikutus taloudellisilla tekijöillä on ollut yrittäjyyden aloittamiseen?
- Minkälaiseksi prosessiksi koit yrityksen perustamisen?

Yrittäjänä toimiminen:

- Millaisia kokemuksia sinulla on sosiaalialan ja yrittäjyyden yhdistämisestä?
- Oletko joutunut perustelemaan ulkopuolisille valintaasi toimia yrittäjänä sosiaalialalla?
- Mitkä asiat näet antoisimpina yrittäjänä?
- Mitkä asiat ovat haastavimpia yrittäjyydessä?
- Millaiseksi koet kilpailutilanteen sosiaalialan yrittäjyydessä?
- Millainen yhteistyöverkosto sinulla on?
- Kuinka riippuvainen olet yhteistyökumppaneista?
- Miten koet, että yrityksesi on otettu vastaan julkisella sektorilla?

Yrittäjänä toimimisen arviointia:

- Onko yrittäjyys osoittautunut erilaiseksi verrattuna siihen, mitä olit alkuun ajatellut?
- Kun katsot taaksepäin yrityksesi perustamisen alkuajoille, niin tekisitkö jotain toisin?
- Mitä tavoitteita sinulla on tulevaisuudessa yritystoimintasi suhteen?
- Oletko joskus ajatellut yrittäjyyden lopettamista? Miksi?